

BEZBJEDNOST

April 2008 • broj 2 • godina 1

MAGAZIN

www.cir.cg.yu

Kosovo završena priča?

VESELIN VELJOVIĆ ZA
"BEZBJEDNOST"

Sve je pod
kontrolom

SAMIT U BUKUREŠTU

NATO+Alb&Cro=28

**Crna Gora
Ministarstvo odbrane**

Magazin
Bezbjednost
Izdavač
Centar za
međunarodne odnose
Crne Gore

Osnivač i direktor
mr **Savo Kentera**

Glavni i odgovorni
urednik
Dušica Tomović

Redakcija
Neđeljko Rudović
Brano Mandić
Marijana Bojanić
Siniša Luković

Uređivački odbor
Savo Kentera
Dragan Samardžić
Petar Baucal

Jack Petri
Petar Krstajić

Lektor
Goran Popović

Prevod
Sonja Papak

Tehnički urednik
Budimir Bukilić

Fotografije
Aleksandar Jaredić
www.nato.int

www.vcg.cg.yu
Arhiva Bezbjednosti

Dizajn naslovne strane
Željko Krgović

Sekretar redakcije
Jelena Vujović

Tel/fax
+382 (0)20 60 10 50
+382 (0)20 60 10 51

e-mail:
redakcija@cir.cg.yu

Štampa
Kolor pres
Lapovo

6 NATO+ Fokus
Alb&Cro=28

8 Sve je pod kontrolom Intervju

Top story **11** KOSOVO
završena priča?

Crna Gora **26**
Partnerstvo
za
miran san

I "strele" u
staro gvožđe **30**

Nauka za
bezbjednost regiona
36

40 Predivni stari
jedrenjak
kojeg svi zeće

44 Bušov Vijetnam
Global

48
Crnogorski mirovnjaci u
zemlji otete slobode

SADRŽAJ

SLJEDEĆI BROJ MAGAZINA BEZBJEDNOST IZLAZI U JUNU 2008.

Projekat je realizovan uz podršku Ambasade Kraljevine Norveške

APRIL 2008

BEZBJEDNOST **3**

Dragi prijatelji,

Pred vama je drugi broj magazina "Bezbjednost". Obično kažu da se "prvi mačići bacaju u vodu", ali komentari koje smo dobili na adresu redakcije povodom izlaska prvog broja govore da ta izreka ne mora biti uvijek tačna.

Kao što smo obećali na početku, u drugom broju značajnije su zastupljene teme koje se tiču policije, ali i ostalih segmenata bezbjednosti.

Proces evro-atlantskih integracija i dalje ostaje u fokusu interesovanja ovog časopisa, i nastojaćemo da tako bude i u narednim izdanjima.

Takođe, više je i stručnih tekstova, analiza, ali i novinarskih izvještaja sa najznačajnijih bezbjednosnih događanja u svijetu.

Završen je jedan od najznačajnijih NATO Samita u proteklih 60 godina – Hrvatska i Albanija su dobile poziv u članstvo. Makedonija je, kao što se i pretpostavljalo, bila uskraćena, prije svega, zbog blokade Grčke, radi imena. Isto tako, po mnogim analitičarima, i zbog unutrašnje situacije u samoj zemlji.

Koliko je jedna ovakva odluka pravedna ili ne, tema je za neke druge časopise, ali ostaje činjenica da se i ovog puta pokazalo da nijedna odluka ne može proći bez konsenzusa u okviru Alijanse, što pokazuje njenu političku dimenziju i značaj.

Na domaćoj političkoj sceni, predsjedički izbori, i ubjedljiva pobjeda u prvom krugu novog/starog predsjednika Filipa Vujanovića, pokazali su da još ne postoji dovoljno jaka opozicija niti intelektualna elita u njenim redovima koja bi mogla da se na pravi način suprotstavi vladajućoj koaliciji.

U svakom slučaju, u narednom periodu Crna Gora će morati pokazati svima da je veoma zainteresovana i voljna sprovesti sve neophodne reforme u društvu, kako bi postala dio savremenog svijeta zapadnih zemalja. A kada je magazin "Bezbjednost" u pitanju ostaje nada da će već u junu izaći treći broj, za koji ćemo se takđe truditi da bude bolji od prethodnih.

mr **Savo Kentera**
direktor Centra za međunarodne odnose

Svečani prijem povodom promocije prvog broja magazina "Bezbjednost",

“ U opštem nedostatku kvalitetnih publikacija u Crnoj Gori, prvo izdanje magazina „Bezbjednost“ ostavlja veoma pozitivan utisak. “

“ Uređivački odbor i tim okupljen oko magazina "Bezbjednost" nalaze se pred izazovom da i naredna izdanja budu ovog kvaliteta, s obzirom na visoko postavljene standarde u prvom broju. “

“ U stilu svog imena, „Bezbjednost“ plovi sigurnim vodama, vješto izbjegavajući hridi koje vrijebaju, tik, ispod površine. I tako, od prve do poslednje stranice, sigurno plovi ovaj brod pod kormilom, moram priznati, perspektivnog mladog urednika i njegovih saradnika. Uočljiva želja da se istovremeno privuče i široka čitalačka publika i postigne balans između želja koje bi značile hrabriji iskorak u jednu novu oblast, na novinarski način, još nedovoljnu obrađenu. Međutim, ja bih voljela da pročitam nešto više o konkretnim ljudima u konkretnim vojnim i policijskim jedinicama i saznam više o tome kako se oni uklapaju i usklađuju sa NATO i EU standardima. Ima tu još puno tema koje bi valjalo uključiti u narednim brojevima. Konačno, ovo je prvi časopis u našoj zemlji koji obrađuje jednu ovakvu oblast i zaslužuje da mu, poželimo sreću i uspjeh u ovim burnim vremenima. SREĆNO!

“ Osnovni princip novinarstva, pa i jednog ovako specijalizovanog časopisa, trebalo bi da bude objektivnost. „Bezbjednost“ izgleda da zadovoljava taj princip jer daje mogućnost iznošenja stavova i onima koji su protiv transatlantskih integracija. Tako je u prvom broju prisutan Dobrilo Dedeić, portparol SNS-a, koji tvrdi „da ako Kosovo bude nezavisno, CG ne smije da bude članica NATO-a“ i traži obavezan referendum o pristupanju Sjevernoatlantskom savezu.

Piše:
JOS
BOONSTRA

NATO+ 28

Alb & Cro =

FOKUS

Od 2. do 4. aprila NATO saveznici i partneri su se sastali u Bukureštu da bi diskutovali o trenutnim aktivnostima i budućnosti Alijanse. Sa jednim izuzetkom, može se reći da su svi prisutni dobili nešto zbog čega bi se dobro osjećali. Nesretni izuzetak predstavlja Makedonija, čije je članstvo taoc odbijanja Grčke da prizna njeno ustavno ime, ali je vjerovatno da će se ono riješiti do NATO samita sledećeg proleća kada će označiti i šezdesetogodišnjicu svoga postojanja.

Najznačajniji rezultat jeste da će Albanija i Hrvatska postati članice NATO-a. Što se tiče drugih ključnih pitanja, Rusija je nadjačala u zaustavljanju ponude Gruziji i Ukrajini za MAP, pošto su je podržale Njemačka i Francuska predvođeci još par NATO zemalja koje se plaše nagle ruske povratne reakcije. No, usljed NATO obećanja da su vrata za

članstvo definitivno otvorena, ove zemlje su Bukurešt napustile dobivši više nego što su očekivale.

Američki raketni odbrambeni štit je odobren, uprkos protivljenju Rusije. Pošto su Francuzi ispunili svoje ranije dato obećanje da će poslati još jedan bataljon u Avganistan, a još nekoliko država se obavezalo da će povećati svoje prisustvo, a Kanada je bila primorana da pristane da će ostati tamo do 2011. godine, ovo pitanje djeluje uspješno, makar to bilo na jedvite jade. A Francuska izgleda da je na pravom putu da se ponovo priključi integrisanoj vojnoj strukturi NATO-a, iako nije najavljen nikakav rok.

Zapadni Balkan je zauzimo centralno mjesto u dogovaranju NATO zemalja u Bukureštu. Uključenjem još dvije države u regionu u NATO, povećaće se regionalna bezbjednost i sigurnost. Druga dobra vijest jeste

u vezi sa Bosnom i Hercegovinom i Crnom Gorom. BiH je napravila napredak u integraciji snaga bošnjačkog, hrvatskog i srpskog entiteta pod jednim krovom, dok je pozdravljen kontinuirani uspjeh Crne Gore u PzM. Obe su nagrađene stadijumom "Intenzivirani politički dijalog" (IPD), što predstavlja pomalo zbunjujući stadijum pre MAP-a, koji se uglavnom zasniva na konsultacijama na političkom nivou. U međuvremenu će obje države razviti i svoje Individualne akcione planove partnerstva (Individual Partnership Action Plan – IPAP), to jest program reforme odbrane koji je rukovođen principima demokratije, a koji se zasniva na šablonu koji je sličan, iako ne identičan MAP-u. U slučaju Gruzije, rad na IPAP je prethodio IPD-u, dok, kada su u pitanju BiH i Crna Gora, NATO skoro da djeluje užurbano da ih primi u članstvo, nudeći oba programa is-

6

Albanska i Hrvatska delegacija na svom prvom zasjedanju Sjeveroatlantskog savjeta (NAC)

Foto NATO

Crna Gora je pozvana u Intenzivirani dijalog: Vučinić, Shefer i Roćen u Bukureštu

tovremeno. To predstavlja jasan znak da u NATO-u nije sporno proširenje na države zapadnog Balkana.

Razočaranje za region predstavlja odbijanje da se Makedoniji ponudi članstvo, a koje je bilo sputano zbog pitanja imena. Nisu postojale nesuglasice oko činjenice da su njene reforme bile uspješne koliko i one u Albaniji i Hrvatskoj. Dok je preko stotinu zemalja priznalo Makedoniju pod njenim ustavnim imenom, Grčka insistira na korišćenju BJRM (Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija), i ljuti je

činjenica što mala država na Balkanu koristi isto ime kao i sjeverni dio Grčke.

Dalja Grčka beskompromisnost će negativno uticati na makedonsku unutrašnju etničku integraciju kao i njenu evropsku perspektivu. EU će kroz nekoliko godina biti suočena sa istim problemom, a obje organizacije će morati da vrše pritisak na Atinu i Skoplje da postignu pragmatični dogovor.

Kosovo je takođe bilo na dnevnom redu u Bukureštu. 17.000 vojnika KFOR-a mora ostati, ali treba se postići dogovori sa Evropskom unijom, koja trenutno planira EULEX misiju. Obzirom na nedostatak bilo kakvog održivog rješenja za Mitrovicu, prosto je izbjegnuta neka dublja diskusija. Defakto deluje sigurno da ono ostaje više deo Srbije nego Kosova, makar u nekoj previdivoj budućnosti. Drugo pitanje koje je bilo izbjegnuto jeste pitanje o budućem partnerstvu NATO-a i Kosova. To je pitanje koje se može odložiti, ali ne i odbaciti, tako da su izgledi da će to biti visoko kotirano na dnevnom redu Samita sledeće godine.

Poslednja briga jeste Srbija. Alijansa ima poteškoća da privuče Srbiju, što

je rezultat ruševina u kojima se nalazi njena trenutna vlada i zadržanog neprijateljstva prema EU i NATO-u, iako iz različitih razloga. Srbiji je potrebno vrijeme da pronađe sebe. U međuvremenu je NATO obećao da će učiniti ono što može da bi se izgradilo čvršće partnerstvo, a preduzelo je dobru inicijativu da pozove Srbiju kako u IPAP, tako i u IPD. Članstvo u NATO-u za ovu ključnu državu zapadnog Balkana predstavlja daleku budućnost, ne toliko iz vojne ili demokratske perspektive, koliko usljed nedostatka javne podrške članstvu, velikog uticaja radikalnih političkih elemenata i uopšte potpunog zastoja.

Dok je dalje proširenje na istok problematično, jasno je da se Alijansa u slučaju Balkana nije susrela sa zamorom usljed proširenja, što je veoma bitan indikator riješenosti Alijanse da donese mir i stabilnost regionu. Može se očekivati da će NATO i njeni partneri sa zapadnog Balkana i dalje raditi na osnovama za bezbjednost u regionu koja je nesumnjivo ključ stabilnosti unutar evro-atlantskog prostora.

Autor je stariji istraživač, Program za demokratizaciju FRIDE, Madrid

Piše
**NEDELJKO
RUDOVIĆ**

SVE JE POD

IAKO je školovan za oficira, direktor Uprave policije Veselin Veljović svoju profesionalnu karijeru vezao je za policiju. Kada je sa mjesta šefa specijalnih jedinica preuzeo vođenje Uprave policije nagovijestio je uvođenje vojničke discipline i u policiji, a zbog nekih istraga u vezi sa privrednim kriminalom nije se dopao pojedinim krugovima u vlasti. U intervjuu za "Bezbjednost" Veljović kaže da je bezbjednosna situacija u Crnoj Gori u kontinuitetu stabilna, da mu je prioritet dalja modernizacija policije, presijecanje kanala za krijumčarenje droge...

„U odnosu na 2006. godinu, bilježimo smanjenje kriminala za 3,2%, a u okviru toga znatno je smanjen broj ubistava – 60%, silovanja – 30%, otmica – 50%, kao i razbojništava, odnosno svih imovinskih delikata i to za 13,2%. Posebno bih istakao rezultate koje je policija ostvarila na rasvjetljavanju krivičnih djela“.

Od ukupnog broja registrovanih krivičnih djela – 9.258, u momentu saznanja za 3.947 krivičnih djela počinilac je bio nepoznat. Rasvijetljeno je 2.347 ili 59,5%, što je rezul-

tat koji znatno prevazilazi petogodišnji prosjek. Sva ubistva su rasvijetljena i procesuirana, a identifikovani su i počinioци za još tri ubistva iz prethodnog perioda”, kaže Veljović.

U kojoj mjeri situacija na Kosovu može uticati na bezbjednost u Crnoj Gori, i kakva je trenutna situacija po tom pitanju?

Svakodnevno pratimo situaciju na području koje gravitira prema Kosovu. Ona je pod punom kontrolom i nadzorom granične policije.

Koje su najznačajnije aktivnosti na sprovođenju reforme policijske organizacije?

Prioriteti su poslovi na iniciranju izmjena i dopuna i donošenju zakona i podzakonskih akata koje policija sprovodi, zatim na strategiji organizacije u sjedištu i na terenu, materijalno – tehničkom opremanju, specijalističkim edukacijama policijskih službenika, jačanju saradnje sa relevantnim ino i unutrašnjim subjektima, realizaciji projekata, od kojih bih izdvojio "Policija u zajednici", "Jačanje kapaciteta policije vođene obavještajnim radom" i „Uvezivanje graničnih prelaza sa sistemom I 24/7". Strateški važan projekat Uprave policije je i formiranje forenzičke laboratorije, što će omogućiti uvođenje metoda DNK analiza i drugih tehnika istraživanja i vještačenja. Jednu od novina predstavlja formiranje Tima policije na konjima, koji će imati preventivnu, represivnu i paradnu ulogu. Ostaje da u periodu pred nama reformske aktivnosti intenziviramo i, vjerujem, realizujemo u realnoj dinamici, sa jasnom namjerom da Uprava policije zauzme svoje mjesto

kao savremena policijska organizacija u procesu evroatlantskih bezbjednosnih integracija.

U kojoj mjeri je do sada sproveden Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave policije i koji su ključni problemi na tom planu?

To je još u toku jer njegovu potpunu primjenu limitiraju faktori karakteristični za društva u tranziciji, pri čemu bih istakao višak službenika. Vjerujem da ćemo u bliskoj budućnosti otkloniti ovaj, kao i druge probleme.

Nacionalni centralni Biro Interpol Podgorica tokom prošle godine raspisao je 74 međunarodne potjernice, od kojih je 65 validno. Po tom osnovu izvršeno je osam ekstradicija lica u Crnu Goru i 17 ekstradicija lica iz Crne Gore, koja su potraživana zbog počinjenih teških krivičnih djela

Što ste do sada uradili kada je u pitanju borba protiv organizovanog kriminala, posebno onog sa prekograničnim efektima?

Ostvarili smo dobre rezultate, posebno kada se ima u vidu još i

dalje neadekvatan stepen stručno – tehničke osposobljenosti. Tako je u 2007. godini specijalnom tužiocu za borbu protiv organizovanog kriminala Uprava policije podnijela 12 krivičnih prijava, kojima je obuhvaćeno 76 lica, pod sumnjom da su počinila 1.136 krivičnih djela. U strukturi tih krivičnih djela su falsifikovanje isprave – 503, prevare – 491, zločinačko udruživanje – 48, nedozvoljeni prelazak državne granice – 21, nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija – 18, zloupotreba službenog položaja – 15, po 11 krivičnih djela pranja novca i krijumčarenja, zatim 9

krivičnih djela utaje poreza i doprinosa, po dva krivična djela teška krađa, zloupotrebe ovlaštenja u privredi i falsifikovanja novca i jedno krivično djelo ubistvo, primanja mita i davanja mita.

Crnogorska policija, kao značajan i uvaženi partner, u 2007. godini učestvovala je u osam međunarodnih policijskih akcija, koje su upravo imale za cilj presijecanje kriminalnog djelovanja grupa lica iz više država, organizovanih za vršenje trgovine ljudima i njihovog ilegalnog transporta, krijumčarenja droga... Značajne su i aktivnosti koje Uprava policije realizuje na implementaciji Akcionog plana za sprovođenje Programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, koji koordinira i sinhronizuje Vlada Crne Gore.

Koliko ste raspisali međunarodnih potjernica?

Nacionalni centralni Biro Interpol Podgorica osnovan je krajem 2006. godine. Komunikacija se odvija na četiri zvanična jezika (engleski, francuski, španski i arapski) i funkcioniše 24 sata dnevno, sedam dana u nedjelji, putem najsigurnijeg sistema međunarodne policijske komunikacije u svijetu, poznatog kao I-24/7.

KONTROLOM

Svakodnevno pratimo situaciju na području koje gravitira prema Kosovu. Ona je pod punom kontrolom i nadzorom granične policije

Od mnogobrojnih poslova kojima se Interpol bavi, jedna od najznačajnijih funkcija je traganje za licima na međunarodnom planu.

To ipak ne znači da NCB Interpol Podgorica, obavezno mora biti obaviještena o svim međunarodnim potjernicama, jer članica koja raspisuje potjernicu može odlučiti kojim državama će Interpol, sa sjedištem u Lionu, dostaviti potjernicu. Radi ilustracije, NCB Interpol Podgorica 2007. godine raspisao je 74

međunarodne potjernice, od kojih je 65 validno.

Po tom osnovu izvršeno je osam ekstradicija lica u Crnu Goru i 17 ekstradicija lica iz Crne Gore, koja su potraživana zbog počinjenih teških krivičnih djela.

Saradnju sa ostalim članicama Interpola, bez izuzetka, ocjenjujem kao visoko profesionalnu, što, pored rezultata u vezi međunarodnih potjernica, potvrđuju i druge značajne aktivnosti Interpola.

NEMA SLUČAJA "ROŽAJE"

Što je sa slučajem „Rožaje”, poslije kojeg se stekao utisak da su pojedini kriminalci jači od države?

Tu se apsolutno ne može govoriti o „slučaju”, bez obzira što su te aktivnosti bile predmet i pokušaj politizovanja od strane pojedinih političkih i drugih subjekata.

Podjetiću da su operativne strukture Područne jedinice Berane 08. i 09. marta ove godine, nakon planiranja i realizacije operativnih saznanja, sprovele policijske aktivnosti na širem području.

Te aktivnosti su bile usmjerene na identifikovanje lica koja se bave krijumčarenjem i rasturanjem opojnih droga, ilegalnim posjedovanjem vatrenog oružja i drugim oblicima kriminogenog djelovanja.

Protiv dva lica su procesuirane krivične prijave pod sumnjom da su počinila krivično djelo neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, a jedno od njih i za krivično djelo nedozvoljeno držanje oružja i eksplozivnih materija.

U toku akcije pronađeno je oko 150 grama kokaina, dva niklovana pištolja, kalibra 6,35 mm, 98 komada municije, digitalna vaga, nož – mačeta, 55 numeratora za falsifikovanje brojeva motora na vozilima i 20.150 eura, za koje se sumnja da su stečeni prodajom narkotika.

Policija vrši provjere i za jedan broj motornih vozila visoke klase, za koja se sumnja da su predmet krivičnog djela falsifikovanje isprave.

U okviru tih aktivnosti, policija je izvršila kontrolu u jednom broju ugostiteljskih objekata, između kojih i u diskoteci hotela „Rožaje”.

Ova aktivnost je realizovana profesionalno i u skladu sa Zakonom i zakonskim ovlaštenjima, što je konstatovala i Unutrašnja kontrola.

U toku kontrole, dva lica, od ranije poznata službenicima policije, zbog omalovažavanja policijskih službenika privedena su u Ispostavu policije Rožaje. Protiv njih je, nakon uzimanja izjave, podnesen zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka. Ostali građani, koji su prisustvovali ovim aktivnostima, na bilo koji način, nijesu ometali policijske radnje ili izražavali negodovanje.

Što se dešava sa suzbijanjem korupcije u redovima policije, prekoračenja ovlaštenja...?

U 2007. godini podnesene su krivične prijave protiv 53 službenika Uprave policije, pod sumnjom da su počinili 85 krivičnih djela, a nadležnim državnim tužiocima je dat na ocjenu i odlučivanje jedan broj predmeta, gdje je Unutrašnja kontrola konstatovala da ima elemenata, odnosno indicija da su policijski službenici prekoračili ovlaštenje ili zloupotrijebili službeni položaj. U 2007. Uprava policije je procesuirala 219 krivičnih djela sa elementima korupcije, od čega 140 zloupotreba službenog položaja, 40 krivičnih djela nesavjestan rad u službi, 31 zloupotreba ovlaštenja u privredi, devet davanja mita, šest primanja mita itd..

Koji su, pored međunarodne policijske saradnje, ostali prioriteti Uprave policije?

Rasvjetljavanje teških krivičnih djela iz ranijeg perioda, poboljšanje materijalno – tehničkih i stručnih kapaciteta, bezbjednost saobraćaja, borba protiv svih oblika zloupotreba opojnih droga. Otkrivanje i presijecanje tih krijumčarskih kanala jedan je od prioriteta zadatka Uprave policije. U posljednje dvije godine policija je, pored presijecanja više krijumčarskih kanala, otkrila 987 krivičnih djela u vezi sa opojnim drogama, nadležnim tužiocima prijavila 924 lica i zaplijenila preko 1.400 kilograma opojnih droga i oko 7 kilograma materija koje se koriste za miješanje sa drogama. U strukturi zaplijenjenih droga je i oko 14,5 kilograma heroina i 700 grama kokaina.

Koristim priliku da na kraju izrazim lično zadovoljstvo radom i ostvarenim rezultatima crnogorske policije, kao bezbjednosne službe koja je u proteklom periodu uspjela da riječi niz kapitalnih pitanja i stvori neophodne uslove za njenu uspješnu transformaciju u skladu sa evropskim standardima.

Time će značajno biti poboljšani kapaciteti za realizaciju policijskih poslova, očuvanju bezbjednog ambijenta i zaštiti lične i imovinske sigurnosti građana Crne Gore.

TOP STORY

KOSOVO

završena priča?

Piše:
Jack
Petri

Nedavna zbivanja u regionu još jednom su potvrdila činjenicu da onaj nivo bezbjednosti i stabilnosti koji priželjkuje velika većina ljudi u njemu još nije dostignut. Međutim, gruba realnost procesa tranzicije kroz koji region prolazi i napretka koji u tom procesu ostvaruje takođe nam govori da je željeni novo bezbjednosti moguće dostići.

Prije trinaest godina, posljedice raspada Jugoslavije navele su mnoge stručnjake da zaključe kako je to još jedan tipičan primjer problema koji se stalno javljaju u ovom regionu i koji će uzrokovati trajnu nestabilnost

na ovom dijelu Balkana. Problem Kosova je „eksplodirao” 1999, potvrđujući njihova mračna predviđanja. U 2001. godini, konflikt u Makedoniji dodatno je ugrozio bezbjednost regiona. A u najskorije vrijeme, samoproklamovana nezavisnost Kosova komentariše se u intelektualnim krugovima ili kao katastrofa ili kao trijumf.

Dejtonski sporazum, potpisan 1995, iako nesavršen, okončao je razorni konflikt iz ranih 90-tih. Juna 1999. g., Beograd je prihvatio uslove koje je ponudio Finsko-Ruski posrednički tim i saglasio se sa prisustvom

stranih vojnih snaga pod vođstvom UN, ali koje uključuju i NATO trupe, koje su tada učestvovala u prvoj borbenoj operaciji koju je NATO preduzeo van granica svojih zemalja članica. Sredinom 2001. g., NATO je odgovorio na zahtjev predsjednika Makedonije za pomoć u rješavanju nasilnog sukoba koji je tamo u to vrijeme izbio. NATO se složio sa tim da pruži pomoć, ali pod uslovom da politički dijalog među sukobljenim stranama dobije pozitivan ishod, uključujući tu i prekid vatre. Treba istaći da je ovakav zahtjev NATO-u bio moguć zahvaljujući odredbi prema kojoj zemlja učesnica u NATO

nastavak na sledećoj strani

nastavak sa prethodne strane programu Partnerstvo za mir (PzM) ima pravo da zatraži pomoć Alijanse. Učesnici rasprave o nezavisnosti Kosova u oba tabora, i oni za i oni protiv nje, imaju pravo po određenim pitanjima, međutim, realnost je takva da je nezavisnost proglašena i, iako je bilo dosta incidentnih situacija, izbjegnute su katastrofalne posljedice, a nadajmo se da će tako ostati i ubuduće. Jasno je da je Srbiji zadat udarac proglašenjem nezavisnosti Kosova, što ozbiljno dovodi u pitanje buduće odnose između Srbije i EU i NATO-a.

Međutim, u Srbiji postoje jaki politički elementi koji uviđaju prednosti povećanog stepena bezbjednosti, stabilnosti i ekonomskog blagostanja koje proizilaze iz integracije sa EU, ali moraćemo da sačekamo odluke nove vlade kako bismo dobili bolju sliku budućnosti. Ostaje otvoreno pitanje budućnosti Kosovske Mitrovice, i možemo samo da se nadamo da kakvo god rješenje bude pronađeno, neće biti novog nasilja. A počinju da kolaju i priče o tome kako će i Republika Srpska možda da se odvoji od BiH i da se priključi Srbiji; samo će vrijeme pokazati konačan ishod ovoga. Kad posmatramo ove događaje moramo, takođe, da obratimo

Vuk Jeremić

KAKAV SPORAZUM SRBIJA NUDI UJEDINJENIM NACIJAMA

Piše:
**BRANO
MANDIĆ**

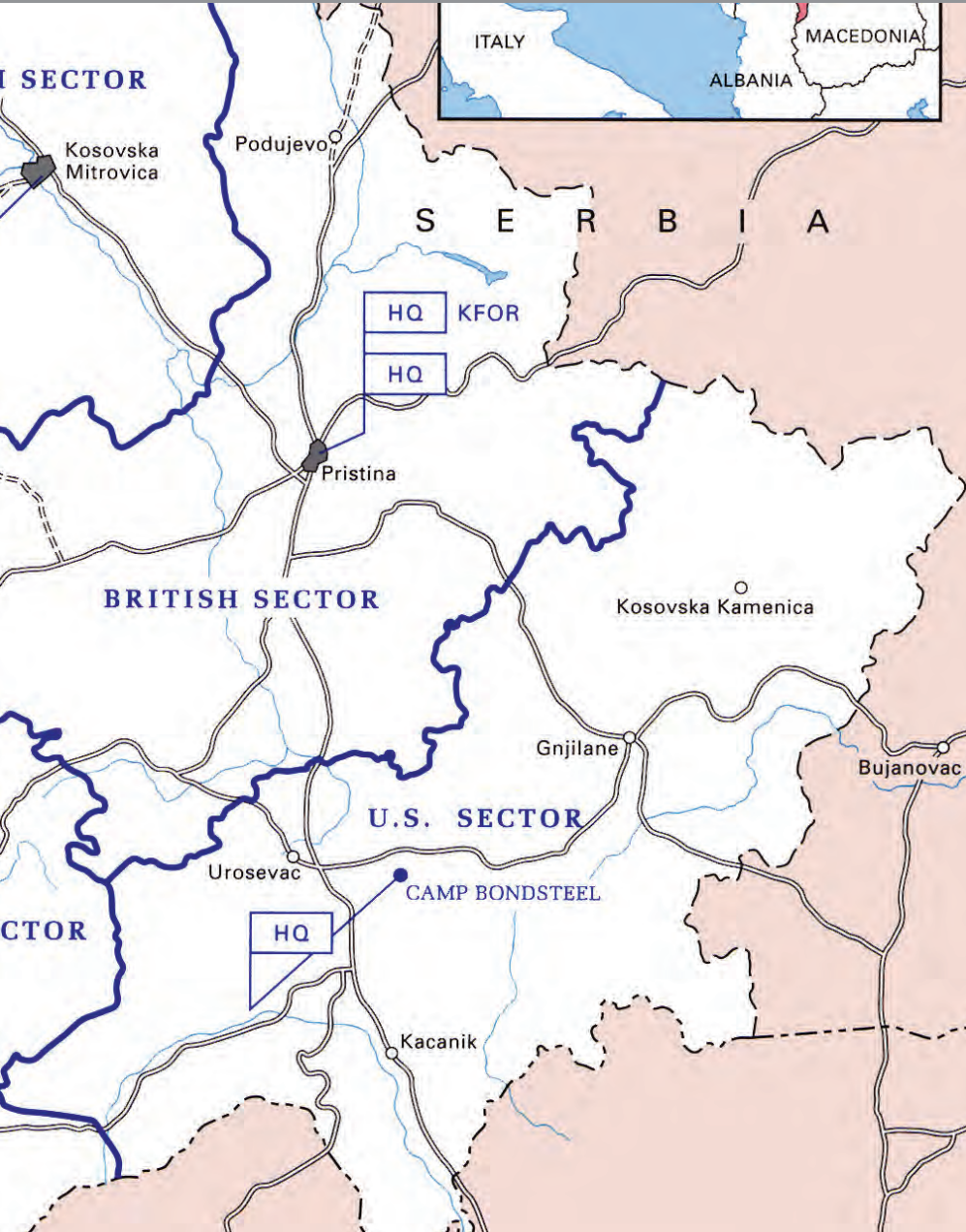
Podjela Kosova na stolu

MOST u Kosovskoj Mitrovici, dvadesetak metara betona nad rijekom Ibar, sa jednom policijskom kućicom i uvijek spremnim namotima bodljikave žice – tako u stvarnosti izgleda granica između Srba i Albanaca na Kosovu. Preko mosta se u danima proglašenja nezavisnosti moglo prelaziti bez problema, sa obje strane bile su zastave, ali nije bilo avanturista raspoloženih da traže kavgu na tuđoj teritoriji. Grad koji je u staroj Jugoslaviji imao jaku privredu, ali i kvalitetan džez festi-

val, prezimio je ove godine u strahu od nasilja koje je 17. marta poslije 4 godine opet buknuo.

Nepunih sedam dana kasnije, srpska Vlada u padu, preko ministra za Kosovo i Metohiju Slobodana Samardžića ponudila je Ujedinjenim nacijama Sporazum po kome bi se tamošnji Srbi i Albanci „funkcionalno podijelili“.

Iako je Samardžić novinarima naglasio da se "Sporazum o zajedničkom sprovođenju Rezolucije 1244" ne odnosi sa-

pažnju na to da je 2004. g. Slovenija postala punopravan član i NATO-a i EU. I iako to nije u potpunosti izvjesno, očekuje se da bi Hrvatska mogla biti pozvana u puno članstvo u Alijansi na sljedećem NATO samitu šefova država članica u Bukureštu, u aprilu 2008, a predviđanja da bi Hrvatska mogla da postane članica EU u 2009. g sasvim su razumna.

Makedonija je i dalje na rubu poziva u punopravno članstvo u NATO, na šta značajan uticaj imaju njeni odnosi sa Grčkom, kao i napredak na polju unutrašnje stabilnosti. Međutim, o tome da li je Makedonija, uopšteno govoreći, na dobrom putu ka integraciji, još uvijek se ne raspravlja. Najnovije zemlje učesnice iz regiona u programu PzM, Crna Gora i Bosna i Hercegovina, dobro napreduju u aktivnostima u vezi sa ovim programom i biće im potrebni stalni signali podrške i odobravanja od NATO, na samitu u Bukureštu, i one će ih sigurno dobiti, u jednom ili drugom obliku.

Teški izazovi očekuju ovaj region, ali takođe se ne može poreći da je u njemu bilo i značajnog napretka, što nas u ovom članku dovodi do uloge NATO-a kao pokretača promjena u regionu. Još će dugo u budućnosti

mo na Srbe sjeverno od Ibra, analitičari konstatuju da je to ponuda podjele Kosova, koja je već zaživjela u jeziku beogradskih medija. Iz Bjele kuće se tome „oštro protive“, dok "Njujork tajms" piše da je teško spriječiti podjelu Kosova, ukoliko vlasti u Beogradu i kosovski Srbi budu na tome insistirali.

Ako su te prognoze tačne, onda je to kraj slijepe vjere zvaničnog Beograda u Rezoluciju 1244, zbog čijeg su (ne)poštovanja do sada poginuli jedan novosadski mladić i ukrajinski vojnik, a kao domino efekat se prepoznaju neredi na Tibetu i obaranje gruzijske bespilotne letjelice u Abhaziji.

Ipak, u prvoj tački ponuđenog Sporazuma piše da se Rezolucija 1244 može uspješno sprovesti „samo zajedničkim naporima UNMIK-a i Republike Srbije“. Podsjetimo, Rezolucija 1244 kaže da je UNMIK „nesumnjivi autoritet za njeno sprovođenje“. U Rezoluciji, doduše, piše i da status Kosova „ne može biti

promijenjen bilo kojom akcijom koju preduzimaju privremene institucije samouprave“. Dok se građani pitaju odakle mandat Samardžiću da predlaže novo rješenje, a on odgovara da je to dio ranije usvojene Vladine strategije – otvara se i pitanje da li Srbija šalje novi ultimatum, budući da se ministar poslužio uslovnom konstrukcijom.

**Američka
baza
Bondstil
na Kosovu**

istoričari i drugi bacati i svjetlo i tamu na ulogu NATO-a u ovom regionu. Ali još jedna neosporna činjenica je da su sve novonastale države u regionu, izuzev Kosova koje tek što je proglasilo nezavisnost, tražile da učestvuju u programu PzM i sve su, osim Srbije, kao jasan cilj definisale punopravno članstvo u NATO, s tim što je Slovenija prva koja je taj cilj i ostvarila. Ovo se nadovezuje na činjenicu da je svih 9 od 10 novonastalih država u regionu od prvih dana svoje nezavisnosti zacrtale sebi kao cilj punopravno

članstvo u NATO-a, dok znatan broj zemalja, koje su ranije započele svoje učešće u programu PzM, nastavlja sa naporima da ostvari punopravno članstvo u NATO-u.

Mora da postoji logičan razlog za ovo. I zaista postoji. Ove zemlje vjeruju da će im integracija u NATO i EU donijeti željenu bezbjednost, stabilnost i ekonomsko blagostanje koje zapadna Evropa uživa posljednjih 6 decenija. Prosto, one vjeruju da iako postoje znatni troškovi u vezi sa takvom integracijom, korist od nje je znatno veća. Na kraju krajeva, ništa

nije besplatno. Takođe vrijedi napomenuti da se nijedna članica NATO-a nikad nije odlučila da napusti Alijansu. I za ovo mora da postoji logičan razlog...razlog je isti. Osnivači NATO-a su čvrsto vjerovali da će, ukoliko se zemlje članice slože sa tim da zajedno planiraju odbranu i bezbjednost, na otvoren i transparentan način, sa svojim vojnim snagama povezanim u jedinstvenu, integrisanu vojnu strukturu, kao mnogobrojni djelovi jedne veće cjeline, šansa da krenu u rat jedna protiv druge biti značajno umanjena. I opet, neosporno je da je ova ideja bila uspješna. A tu je, naravno i drugi ključni aspekt, kolektivna odbrana, koja je evoluirala u kolektivnu bezbjednost nakon završetka hladnog rata. Ukoliko NATO nije pokretač pozitivnih promjena, faktor koji unapređuje bezbjednost i stabilnost, kao i demokratiju uopšte, ukoliko ne doprinosi dobrobiti svojih članica na toliko mnogo načina, zašto onda ta Alijansa ima 26 članica, od kojih su sve same tražile da postanu njeni članovi i od kojih je ni jedna nije napustila?

Autor ovog teksta bi se kladio na to da će uloga NATO-a kao pokretača pozitivnih promjena pokazati da su predviđanja stručnjaka sa početka 90-tih, koja se tiču budućnosti ovog regiona, pogrešna.

"Ako žele mir i stabilnost sa Srbima, moraju da postignu trajan sporazum, a ne da se svakog drugog dana nasiljem gasi požar". Izjava kao stvorena da potkrijepi sumnje da su nemirima u Kosovskoj Mitrovici dirigovali beogradski zvaničnici, odnosno da su molotovljevi kokteli političko naličje legalističke kampanje talentovanog šefa srpske diplomatije Vuka Jeremića. On kaže da bi potpisivanje novog Sporazuma bilo korisno. To bi faktički značilo i nastavak pregovora. Jeremić se uzda u Međunarodni sud pravde kome bi kosovski slučaj trebalo da proslijedi Generalna skupština UN, ukoliko Srbija uspije da konsoliduje državu koje se protive nezavisnosti.

**Ministar
za Kosovo
i Metohiju
u Vladi
Srbije
Slobodan
Samardžić**

U Sporazumu koji Beograd nudi predlaže se da srpski policijski oficiri budu odgovorni lokalnim srpskim autoritetima i djeluju pod komandom policije UNMIK-a. Predviđa se da Srbi imaju pravo da rješavaju svoja sudska pitanja, a na moguće trgovinske barijere „uspostave svoj carinski autoritet”.

Dok se u zvaničnom Beogradu još nagađa ko stoji iza Sporazuma, kosovski Albanci nastupaju politički koherentno i odbacuju bilo kakvo odstupanje od Ahtisarijevog plana. Predstavnici kosovskih Srba iz prištinskih su novina saznali da Beograd nudi Sporazum.

SMATRATE LI DA JE POLICAJAC POSTUPIO NEPRAVILNO I NEPROFESIONALNO?

- Bio nepristojan prema Vama,
- Primijenio prekomjernu silu,
- Nezakonito Vas lišio slobode,
- Zloupotrebio svoja ovlaštenja,
- Tražio novac ili primio mito da ne bi preduzeo službenu radnju
- Na drugi način ugrozio Vaša prava

Možete uložiti prigovor na rad i postupanje službenika policije najkasnije 30 dana od dana primjene ovlaštenja ili preduzimanja službene radnje.

Uprava policije Crne Gore

osce
ORGANISATION FOR SECURITY AND CO-OPERATION IN EUROPE
Ministry of Montenegro

9821

Telefon za prigovore građana
na postupke policije

KAKO PRIGOVORITI?

Pozivom na jedan od brojeva telefona:

direktni broj 9821

mob: 069/349-000

067/449-000

faksom na broj 9820

E-mail: gradjani.policija@cg.yu

Unutrašnja kontrola Uprave policije će provjeriti Vaše navode i, u slučaju potvrde Vaših navoda, odnosno prekršajenja i zloupotrebe policijskih ovlaštenja, preduzeće mjere i radnje u skladu sa zakonom.

o preduzetim mjerama bićete povratno obaviješteni.

IZGRADIMO POVJERENJE!

KRENIMO PRAVIM PUTEM ZAJEDNO

NATO nije sladoled

Kad hoću da pojedem sladoled, moje ZA pripada mješavini vanile, čokolade, karamela i lješnika.

Kad su rakije u pitanju, ja sam ZA dobru kruškovaču ili kajsijevaču.

Kad mogu da biram između dva puta koja vode do istog odredišta, nerado vozim kraćim, ako je duži bezbjedniji.

U navedenim primjerima, iskustvo mi je savjetnik pri odlučivanju.

NIKAKVOG neposrednog iskustva nemam u slučaju NATO-a, pa ne mogu s lakoćom kazati da li sam ZA ili PROTIV toga da država čiji sam državljanin postane članica toga vojno-političkog saveza.

Stalo mi je, međutim, kao i svakom normalnom čeljadetu i svakoj drugoj svjesnoj ili polusvjesnoj živuljki, do vlastite i bezbjednosti onih koje volim i do kojih mi je stalo. I to na duže staze. Ako članstvo u NATO-u garantuje tu bezbjednost, onda sam ZA.

Ne mislim, naravno, na stoprocentnu garanciju, već na onu koja je pouzdanija od garancije da će biti bezbjednije u Crnoj Gori i oko Crne Gore ako ova država bude izvan NATO-a.

Od malena znam da se bez vazduha i vode ne može živjeti, ali da ta dva elementa nijesu dovoljna da u životu održe ni najveće svece, a nekmoli nas obične grešnike. Ako članstvo u NATO-u garantuje razvoj od koga neću samo ja i meni bliski imati koristi, onda sam ZA. Jednako mi – ako ne i više – ne bi bilo milo da od članstva Crne Gore u NATO-u profitira neko drugi i njemu bliski nekići.

Znam da ima onih koji ne bi dali ni po lule duvana za

zdrav prirodni okoliš. Svejedno im šta udišu i izdišu. Baš ih briga je li hrana zdrava ili nije. Važno je da se ima i da se krka. Meni, vidite, nije svejedno, kao ni mnogim drugićima kao ja. Da li je NATO-u svejedno? Ako je odgovor negativan, ZA je moj izbor.

Niti se šalim, niti sprdam. Taman posla. Samo sam svoje „dilemično” građansko JA pokušao redukovati na bezbjednosno – biološko – ekonomski minimum od koga svaki čovjek polazi kad razmišlja o tome šta je bolje a šta gore za njega, njegovu porodicu, zajednicu u kojoj živi i radi.

Minuli ratovi na prostoru moje bivše države su me učinili uvjerenim antimilitaristom i pacifistom. Svjestan sam, međutim, da pacifisti, koliko ih je god, nijesu niti mogu biti garancija miru u ovom regionu. Kao ni drugdje, uostalom, u svijetu na krivo nasadenom. Ne znači, naravno, da ću zbog prethodne rečenice svakom proNATOovcu na riječ povjerovati kako su dragocjenosti mira najsigurnije u vojničkim ruksacima.

Ali, spreman sam da zavještam ZA onome ko me uvjeri da Crna Gora neće krvariti makar jednu ljudsku generaciju zbog toga što je u NATO-u, a ne izvan njega.

Više koristi nego štete

Na pitanje za ili protiv NATO-a, moj odgovor je – ZA.

Od dileme da li ući u NATO, pred građanima Crne Gore je mnogo teže i značajnije pitanje koje bi moglo da glasi: Kako urediti sopstvenu državu, učvrstiti institucije, iskorijeniti korupciju, kako se zaštititi od samovolje moćnika, jer Crnoj Gori mnogo veća opasnost prijeti iznutra nego spolja.

PRIJE donošenja konačne odluke o tome da li treba ući u Sjevernoatlantsku alijansu, prethodno pitanje na koje treba odgovoriti jeste da li se male zemlje, poput Crne Gore, sve i kada bi željela, mogu oduprijeti snažnim globalnim procesima kao što je širenje NATO-a.

Opšti rat u Evropi gotovo je nemoguć. I članice NATO-a i druge zemlje, međutim, danas se sočavaju sa drugim rizicima i neizvjesnostima. Zbog toga je čitava Zapadna i Srednja Evropa, osim par izuzetaka, u ovom vojnom savezu.

Od evropskih članica NATO-a, Turska, Island i Norveška nijesu u EU. Od članica EU, u NATO nijesu Austija, Švedska, Kipar, Malta, Finska i Irska koja jeste u Partnerstvu za mir.

Dakle, ni mnogo moćnije zemlje od Crne Gore nemaju političku snagu i vojne sposobnosti da bi njima mogle braniti svoju eventualnu neutralnost, ili protivljenje učlanjenju u NATO. Sigurnim ulaskom naših prvih susjeda – Hrvatske i Albanije u Sjevernoatlantsku alijansu dodatno je obesmišljena teza da bi Crna Gora trebalo da ostane po strani.

U posljednjih nekoliko godina priču o NATO komplikuje kosovsko pitanje, odnosno jačanje antiameričkog i antizapadnog raspoloženja u Srbiji, kao i sve veće političko i finansijsko prisustvo Rusije na Balkanu. U takvim okolnostima, u Crnoj Gori je izvjesna jaka politizacija ovog pitanja, što za sobom povlači odsustvo sveobuhvatne, argumentovane i racionalne rasprave za i protiv NATO-a.

Pripadanjem tom vojnom i političkom savezu male zemlje mogu imati više koristi nego štete, iako u Crnoj Gori sada nema dovoljno informacija nepohodnih za široku i odgovornu raspravu.

Bez obzira na činjenicu da neki djelovi spoljne politike Sjedinjenih Američkih Država i pojedinih zemalja Zapadne Evrope zaslužuju ozbiljnu kritiku i preispitivanje, u tim državama nivo demokratije, ekonomskog razvoja i poštovanja ljudskih prava i sloboda predstavlja model koji druge države tek treba da dostignu.

Ulaskom u Evropsku uniju i NATO, Crna Gora bi morala da se obaveže da će razvijati više demokratske i druge standarde i upravo zbog toga partnerstvo sa Zapadom treba da ima prioritet.

EUROPOL

Policija Evropske unije

Misija – Europol je organizacija za sprovođenje zakona EU koja se bavi obavještajnim poslovima u vezi s kriminalnim djelatnostima. Cilj Eurola je unapređivanje aktivnosti i saradnje između nadležnih vlasti zemalja članica u sprečavanju i borbi protiv teških oblika međunarodnog organiziranog kriminala i terorizma.

Istorijat – Osnivanje Eurola utvrđeno je Ugovorom o Evropskoj uniji iz Maastrichta iz 1992. Sa sjedištem u Hagu, Europol je započeo s ograničenim djelovanjem 1994. kao Jedinica za borbu protiv droge (EDU). Postupno su mu dodavana i ostala važna kriminalna područja. Počevši od 2002. mandat Eurola proširen je na sve teške oblike međunarodnog kriminala.

Mandat – Europol podržava aktivnosti u vezi sa sprovođenjem zakona država članica EU u sljedećim područjima: nezakonita preprodaja droge; nezakonite imigrantske mreže; terorizam; falisifikovanje eura; trgovana ljudima, uključujući dječju pornografiju; nezakonita preprodaja vozila; pranje novca.

Ostali prioriteti Eurola uključuju zločin protiv ljudi, finansijski kriminal i kibernetiski kriminal, i to u slučaju umješnosti struktura organizovanog kriminala u dvije ili u više zemalja članica.

Uprava i nadzor – Europol je odgovoran Savjetu ministara pravosuđa i unutrašnjih poslova. Savjet je odgovoran za upravljanje i nadzor nad Europolom i imenuje direktora i zamjenike direktora, te odobrava budžet. Savjet ministara sastavljen je od predstavnika iz svih zemalja članica, a obaveza jednoglasnog donošenja odluka pomaže u osiguravanju demokratske kontrole Eurola.

Upravni odbor Eurola uključuje po jednog predstavnika iz svake zemlje članice, a njegov je krovni zadatak nadzor aktivnosti organizacije. Zajednički nadzorni organ, uključujući i dva stručnjaka za zaštitu podataka iz svake zemlje članice, nadgleda sadržaj i upotrebu svih osobnih podataka u posjedu Eurola.

CRNA GORA TRAŽI PODRŠKU SUSJEDNIH ZEMALJA ZA NOVI

IDEJA stara skoro deceniju ponovo je aktivirana na nedavnom sastanku pomoćnika ministara odbrane zemalja regiona, u okviru Clearing house inicijative. Ukoliko bude prihvaćen predlog Crne Gore, iznijet na tom sastanku, na vojnom aerodromu u Golubovcima počće da radi međunarodni centar za obuku pilota na helikopterima, čije bi usluge koristile sve zemlje regiona, ali i međunarodne snage stacionirane na Balkanu.

Čelnici Ministarstva odbran su na drugom Regionalnom sastanku Clearinghouse na nivou pomoćnika ministara,

kandidovali taj projekat i zatražili podršku zemalja regiona i stranih donatora.

Za početak rada Centra za obuku pilota, kako tvrde, potrebno je oko tri miliona eura, a u Ministarstvu odbrane očekuju da će projekat dobiti podršku susjednih zemalja.

U Ministarstvu odbrane smatraju da je projekat koji su kandidovali realan, ali i da Crna Gora ima značajne prednosti u odnosu na druge zemlje – na malom geografskom području ima i sredozemnu i kontinentalnu klimu, i veliki broj sunčanih dana pogodnih za letove.

U GOLUBOVcima 250 LETAČKIH DANA U GODINI

Vazduhoplovna baza Vojske Crne Gore u Golubovcima ima zaokružen sistem letačke obuke svih profila, počev od selektivnog letjenja na lakim klipnim avionima, preko osnovne letačke obuke, do borbene obuke najvišeg stepena na helikopterima opšte namjene, protivoklopnim i transportnim helikopterima.

Baza raspolaže iskusnim pilotskim i nastavničkim kadrom, starješinama vazduhoplovno tehničke službe, kao i vazduhoplovima sa resursima koji daju dovoljno prostora za paralelnu modernizaciju, preobuku na nove tipove vazduhoplova i početak školovanja sopstvenog letačkog kadra. Na aerodromu se može formirati i vazduhoplovni medicinski centar sa kadrom koji već ima međunarodne licence za ocjenu zdravstvene sposobnosti letačkog kadra.

Geografsko-klimatske karakteristike aerodroma Golubovci su veoma povoljne, tako da omogućavaju oko 250 letačkih dana u toku kalendarske godine. Zbog učestalih kiša, najnepovoljniji period za izvođenje letačke obuke je tokom novembra, decembra i februara, kada se može izvoditi obuka u instrumentalnom letjenju. Praktično, letačku obuku je moguće izvoditi neprekidno tokom cijele godine, zbog toga što su ekstremni vremenski uslovi koji bi onemogućavali ili prekidali obuku na duži period izuzetno rijetki i kratkotrajni. Ove karakteristike daju veliku prednost vojnom aerodromu Golubovci u odnosu na ostale kontinentalne aerodrome u regionu.

Obuka pilota iz regiona

piše:
DUŠICA
TOMOVIĆ

■ Ukoliko bude prihvaćen predlog Crne Gore, na vojnom aerodromu u Golubovcima počće da radi međunarodni centar za obuku pilota na helikopterima, čije bi usluge koristile sve zemlje regiona, ali i međunarodne snage stacionirane na Balkanu

Takođe, uslovi za letjenje su bolji nego bilo gdje u regionu, a na aerodromu u Golubovcima je i za vrijeme bivše države postojao centar za obuku pilota.

Planirano je, ukoliko projekat dobije podršku, da uz određena ulaganja u opremu i infrastrukturu, svaka zainteresovana strana koristiti resurse u Crnoj Gori sa svojim helikopterima. Osim toga, u MO se nadaju da će dobiti podršku jer se njihov zahtjev ne preklapa sa projektima koje predlažu druge države. Upravo takva situacija dogodila se Crnoj Gori na prvom regionalnom sastanku Clearinghouse, u septembru prošle godine u Dubrovniku, kada su kandidovali identičan projekat kao i hrvatsko Ministarstvo odbrane

– regionalni centar za obuku ronioaca. Naravno, podršku je dobila Hrvatska, jer raspolaže boljim kapacitetima za taj posao, a vojni Centar za ronioce u Divuljama kod

Splita još od 80-tih ima tradiciju u tim aktivnostima.

Clearinghouse inicijativa (Southeast Europe Clearinghouse, SEEC), u kojoj Crna Gora učestvuje još od sticanja

Vojni aerodrom Golubovci kod Podgorice

nezavisnosti, pokrenuta je sa ciljem koordinacije pomoći u odbrambenim reformama država Jugoistočne Evrope. U okviru inicijative djeluje šest radnih grupa, za Albaniju, Hrvatsku, Makedoniju, Bosnu i Hercegovinu, Crnu Goru i Srbiju. SEEC je nastala na američko – slovenačkoj inicijativi, a krajem 2004. godine održana je osnivačka konferencija u Ljubljani, na kojoj je predstavljeno stanje odbrambenih procesa i reformi sistema svih država regiona.

Cilj inicijative je razmatranja mogućnosti razvijanja regionalnih projekata i aktivnosti od interesa za veći broj zemalja SEEC-a.

Moramo biti svjesni činjenica da postoji mogućnost da se ponove zemljotresi, klizišta, odronjavanja a tu su i opasnosti od velikih poplava, požara i zagađenja prirodne okoline, smatra Begović

Piše: MARIJANA BOJANIĆ

Pravi odgovor u pravo vrijeme

CRNA GORA

CRNA GORA, konačno, ima dokument kojim je precizirano što je zadatak države u slučaju kriznih situacija kada treba pomoći velikom broju ljudi – u pitanju je Nacionalna strategija za vanredne situacije. Nepostojanje tog dokumenta najčešće je pominjano u javnosti nakon stravične saobraćajne nesreće na Bioču, kada je voz iskliznuo sa šina, a u njemu život izgubilo 47 putnika, dok je preko dvije stotine povrijeđeno.

Službe i građani koji su na najrazličitije načine bili uključeni u spasavanje putnika dobro su reagovali. Ipak, zaključeno je da se u takvim situacijama ne smije oslanjati na instinkt i humanost, već da bi trebalo imati i osmišljen plan za različite krizne situacije.

Zemljotresi, požari, velika zagađenja vazduha iz fabričkih pogona.... dugačak je spisak nevolja koje nas mogu zadesiti, što od prirode, što zbog čovjeka i savremene tehnologije.

Zato je država donijela Strategiju, koja predstavlja sveobuhvatan koncept za stvaranje funkcionalnog sistema za prevencija nesreća, ali i zaštite i spasavanja u potencijalnim prirodnim i tehničko-tehnološkim katastrofama, akcidentima bioloških, hemijskih, nuklearnih i radioloških nesreća. Naravno, strategija se odnosi i na sistem reagovanja u slučaju epidemija zaraznih bolesti sa velikim brojem oboljelih i umrlih. Zoran Begović, rukovodilac Sektora za civilnu zaštitu i vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova, za

Zoran Begović, rukovodilac Sektora za civilnu zaštitu i vanredne situacije Ministarstva unutrašnjih poslova

magazin "Bezbjednost" objašnjava kako Nacionalna strategija za vanredne situacije predstavlja jedan od strateških dokumenata nacionalne bezbjednosti.

"Cilj strategije je uspostavljanje državnog odnosa prema vanrednim situacijama i organizovanog djelovanja. Tu podrazumijevamo

sprečavanje njihove pojave preventivnim djelovanjem, te ublažavanje posljedica ako se vanredna situacija već desi", kazao je on.

Begović pojašnjava da se pod vanrednom situacijom podrazumijeva stanje prouzrokovano prirodnim ili ljudskim faktorom koje predstavlja neposrednu opasnost po život i zdravlje ljudi, imovinu građana, ili je značajno ugrožena životna sredina ili kulturno-istorijsko nasljeđe na određenom području.

"Masovno stradanje stanovništva, veliki obim oštećenja i potreba za pomoći, osnovne su odlike katastrofa. Katastrofe naglo i drastično remete socijalnu ili ekološku ravnotežu na pogođenom području, uslovljavajući značajno pogoršanje higijensko-epidemiološke situacije na zahvaćenom terenu", kaže Begović.

Starije generacije građana Crne Gore i dalje pamte stravičan zemljotres koji je 1979. godine pogodio crnogorsko Primorje, ali je ostavio

NEOPHODNA KOORDINACIJA SVIH DRŽAVNIH SLUŽBI

Begović smatra da je sprečavanje nesreća, ublažavanje štetnih posljedica i jačanje pripremljenosti društvene zajednice humaniji i efikasniji pristup nego sam odziv na nesreću koja se već dogodila.

"Odgovarajuće informacije, znanje i tehnologija, neophodni su preduslovi za uspješno smanjenje štetnih efekata prirodnih i drugih katastrofa. Svaka zemlja ima suverenu odgovornost da štiti svoje građane od katastrofa, da razvija i jača državne kapacitete, da unapređuje i jača regionalnu i međunarodnu kooperaciju u aktivnostima za sprečavanje, smanjenje i ublažavanje prirodnih i drugih katastrofa", kaže Begović.

Zato, kao strateška rješenja i smjernice za smanjenje rizika od hazarda Crna Gora treba da uspostavi harmonizovanu mrežu postojećih i novih institucija za djelovanje u vanrednim situacijama. Naravno, bitno je da postoji pouzdano obavještavanje nadležnih institucija i koordinacionog tima za upravljanje u vanrednim situacijama, pa i da sve te službe u što kraćem roku odreaguju na hitne pozive.

Požari velikih razmjera svakog ljeta pogode Crnu Goru

Željeznička nesreća kod Bioča u kojoj je poginulo 47 putnika

Kada se već dogodi nesreća, važno je da država ima pripremljen plan šta da radi

traga i na drugim dijelovima Crne Gore.

Begović naglašava da se mora biti svjestan činjenica da postoji mogućnost da se ponove zemljotresi, klizišta, odronjavanja. Tu su i opasnosti od velikih poplava, požara i zagađenja prirodne okoline.

”Realno je očekivati da se u bliskoj budućnosti ponovo manifestuju takvi prirodni fenomeni, ali i tehnički hazardi, nastali kao posljedica neminovnog tehnološkog i industrijskog razvoja regiona, uključujući ne samo prostor Crne Gore, nego i susjednih teritorija”, kaže Begović.

On objašnjava da su izrađujući strategiju, kao osnovni cilj definisali značajno smanjenje svih vrsta gubitaka – ljudskih života, materijalnih dobara, elemenata kulturnog naslijeđa i životne sredine.

”Opšte je poznata činjenica da se

CILJEVI STRATEGIJE:

- smanjenje broja i posljedica mogućih nesreća i njihovih daljih konsekvenci preventivnim djelovanjem
- poboljšanje opšte pripremljenosti društvene zajednice na prirodne, tehničke i tehnološke nesreće, primjenjujući principe održivog razvoja
- uspostavljanje efikasnog sistema brzog i pouzdanog obavještavanja nadležnih institucija i koordinacionog tima za upravljanje u vanrednim situacijama
- smanjenje vremena reagovanja relevantnih službi u nesrećama
- poboljšanje upravljanja opasnim, toksičnim i radioaktivnim materijama
- stvaranje formalnih preduslova za međusobno sadejstvo sa drugim državama u okruženju, u slučajevima pojave katastrofa regionalnih razmjera
- razvijanje novih koncepata sanacije posljedica vanrednih situacija

obim ljudskih i ekonomskih gubitaka, koji nastaje kao posljedica prirodnih katastrofa, tokom prethodnih godina znatno uvećao. Po pravilu, najviše pogođene kategorije društva su siromašne i socijalno hendikepirane grupe, uglavnom u zemljama u razvoju, što je posljedica najmanje opremljenosti tih grupa da se nose sa takvim izazovima”, tvrdi Begović.

Ipak, iako su hazardi neizbježni a eliminacija svih rizika nemoguća – postoji niz mjera, tradicionalne prakse i iskustava čijom primjenom može biti smanjen ekonomski i socijalni obim katastrofa.

Važno je, tvrde stručnjaci, osmisliti kako preduprijediti neki nemio događaj, a kada se već desi važno je da društvo ima pripremljen plan – šta da radi.

Upravljanje granicom se najbolje postiže povjeravajući taj zadatak specijalno obučanim, profesionalnim i multinamjenskim policijskim snagama koje operišu pod nadležnošću Ministarstva unutrašnjih poslova

Piše: Andrus Oovel

GRANIČNA policija ima posebnu ulogu koju uobičajeno sprovodi posebno obučeno i opremljeno osoblje. Integrisano upravljanje granicom se sastoji iz 5 različitih funkcija:

- (1) kontrola granice – provjera i nadzor – kao što je definisano u Zakonu o šengenskim granicama (Schengen borders code), uključujući i relevantne analize rizika i obavještajne djelatnosti o kriminalu;
- (2) otkrivanje i istraživanje prekograničnog kriminala u saradnji sa svim nadležnim kriminalističkim službama;
- (3) model kontrole pristupa u četiri vida – mjere u trećim zemljama, saradnja sa susjednim zemljama, kontrola granice, kontrolne mjere u oblasti slobodnog kretanja uključujući i povratak, kao što je opisano u šengenskom katalogu (Schengen catalogue);
- (4) saradnja između institucija za upravljanje granicama – graničari, carina, policija, državna bezbjednost i druge bitne vlasti, kao i međunarodna saradnja;
- (5) koordinacija i povezanost aktivnosti država članica, institucija i drugih tijela Zajednice i Unije.

Misija svih organizacija granične policije bi trebalo da bude javna bezbjednost koja obezbjeđuje efikasnu zaštitu granica koja je u službi građana zarad očuvanja i povećanja bezbjednosti stanovništva i izvršava svoju misiju unutar državnog i međunarodnog bezbjednosnog saveza.

Ključ za pridobijanje povjerenja Evrope

Ciljevi granične policije su:

- (1) sprečavanje i onemogućavanje svih nelegalnih ulazaka i trgovine ljudima;
- (2) otkrivanje i suzbijanje drugih vrsta kriminala i opasnosti koje su relevantne za graničnu policiju;
- (3) sprečavanje i suzbijanje rizika unutar njihove nadležnosti;
- (4) repatrijacija stranaca koji su ilegalno ili legalno ušli u zemlju ili koji moraju da napuste zemlju;
- (5) obezbjeđenje pravno zagarantovane pomoći i zaštite drugim službama;
- (6) predstavljanje centra službe granične policije namijenjen građanima.

Sem toga, granična policija mora da sprovodi carinske inspekcije u oblastima gdje Carinska služba normalno nije nadležna. Od vojnih jedinica, žandarmerije ili civilne policije ne bi trebalo da se očekuje da sprovedu dužnosti koje se odnose na bezbjednost granica, a bez prethodno dobijene specijalizovane obuke i relevantne opreme.

Granične oblasti predstavljaju koherentnu i složenu operativnu sredinu sa kojom se mora upravljati fleksibilnim i jednostavno prilagodljivim metodama.

Bezbjednost granice, u svoj svojoj kompleksnosti, više nije samo pitanje

nacionalne bezbjednosti, već igra bitnu ulogu u stvaranju povjerenja između evropskih i međunarodnih aktera, kao i u stvaranju međunarodnih saveza, a samim tim bi trebalo da ide ruku pod ruku sa spoljnom politikom. Stoga bi sistemi bezbjednosti granice

trebalo da budu izgrađeni po istom principu i osmišljeni imajući u vidu širu evropsku i međunarodnu dimenziju modernog rada i saradnje granične policije. Saradnja je neophodna na svim nivoima. Mora biti uključen i rad je-

dinica kao što su centrale i ministarstva sa nacionalnim vlastima, pošto saradnja mora da doseže do svih prijetnji i aktivnosti koje su u vezi sa granicom – obuhvatajući političku, ekonomsku i fiskalnu bezbjednost, vojnu i ekološku bezbjednost, kao i spoljnu politiku. Takođe mora podrazumijevati tranzitne zemlje i države koje su pogođene migracijama, kao i interne i eksterne granične prostore.

Djelotvornost i efikasnost se mogu postići samo ako pos-

toji prava saradnja – državna, bilateralna, regionalna i sa EU. Upravljanje granicom se najbolje postiže povjeravajući taj zadatak specijalno obučanim, profesionalnim i multinamenskim policijskim snagama koje operišu pod nadležnošću Ministarstva unutrašnjih poslova – jedinstvenoj kriminalističkoj službi sa jasnom i nedvosmislenom linijom komandovanja nad organizacijom i unutar nje, gde sva tijela koja su uključena moraju imati precizno definisane odgovornosti i sredstva za djelovanje.

Doduše, centralizovana struktura upravljanja ne može biti efikasna ako regionalne grane koje posjeduju dublje znanje i bolji uvid u situaciju o pitanjima regionalnih problema i karakteristika nemaju ovlašćenja za suočavanje sa problemima i ne mogu sami rješavati probleme. Stoga, određeni procesi odlučivanja mogu zahtijevati decentralizaciju.

Sem toga, efikasni sistem kontrole granice zahtijeva:

- (1) komandni, kontrolni i komunikacioni sistem koji podrazumijeva razmjenu obavještajnih podataka, analizu i procjenu rizika, stalno stanje spremnosti i sposobnosti i mogućnosti podizanja nivoa spremnosti i koncentrisanja snaga na kritičnim lokacijama;
- (2) jedinice za nadgledanje granica između graničnih kontrolnih punktova na kopnenoj granici i na moru, sa taktičkim koordinacionim centrom za morske granice;
- (3) jedinice koje sprovode pasošku kontrolu na graničnim kontrolnim punktovima, aerodromima i lukama;
- (4) jedinice sa pravno zagaranovanim i regulisanim kapacitetima i sredstvima za kriminalne istražne radnje;
- (5) jedinice za obrazovanje i obuku;
- (6) avion, helikopteri, vozila i postavljanje elektronske i vizuelne mreže osmatranja koja je integrisana u jednoobrazan sistem kontrole granica sa pasoškim kontrolnim punktovima i sektorima graničara;
- (7) jednoobrazna osnovna obuka za sve snage koje su odgovorne za zadatke kontrole granica;
- (8) bliska saradnja između različitih nivoa unutrašnjih bezbjednosnih struktura, pošto kontrola granica, imigracija i rad policije podupiru red i zakon;
- (9) nacionalna kontakt služba sa oficirima za vezu za centralizovane i efikasne zvanične kontakte sa susjednim zemljama;

Dalje, sistem komandovanja na mestu bi trebalo da dopušta jedinicama koje čuvaju granicu da budu angažovane u kriznim i vanrednim situacijama i lako integrisane u nacionalne strukture civilne zaštite.

Autor je ekspert Ženevskog centra za kontrolu naoružanja DCAF

Terorizam novi izazov

Piše: mr Oto Iker

Da li je neka jedinica "antiteroristička" ili "protivteroristička" nije samo jezičko pitanje, već i suština koja odražava defanzivnost ili ofanzivnost iz koje proizilaze različiti ciljevi, organizacija, opremanje, obuka i profil kadra.

POJEDNOSTAVLJENO mišljenje da se u miru protiv terorizma bori policija a u ratu vojska, ponekad u praksi može biti veoma komplikovano. Pogotovu ako se u sukob uključe terorističke organizacije, grupe vjerskih ekstremista, grupe organizovanog kriminala, ili svi pomalo. U tom slučaju, pojedinačni teroristički akt lako može postati okosnica bezbjednosne krize. Tada ispit polaze cio sistem bezbjednosti i društvo u cjelini. Naravno, postoji više aspekata sagledavanja tog problema. Sa stanovišta teorije sistema, to je upravljački problem. Ključ upravljanja događajima jeste organizacija i informacija. Dakle, možemo zaključiti da perspektivu razvoja specijalnih jedinica određuju strategijska i doktrinarna

opredeljenja i mogućnosti države. Razvoj specijalnih jedinica zasniva se na naučnim znanjima, vlastitim iskustvima i međunarodnim standardima. To je dio ukupnog razvoja snaga bezbjednosti i potrebno je da bude prikazan u Strategijskom pregledu odbrane. Prihvatanje međunarodnih zakona i propisa, kao i izražena želja za učenjem omogućavaju Specijalnim jedinicama da dođu do novih znanja. Usvajanje NATO standarda imperativ je za postupno dostizanje interoperabilnosti kao preduslova da ove jedinice u skladu sa ciljevima Crne Gore mogu pouzdano izvršavati zadatke na nacionalnom i međunarodnom planu. Sada kao partneri, a u uskoro i kao punopravni članovi Sjevernoatlantskog saveza.

Kada govorimo o specijalnim jedinicama tada mislimo na posebno organizovane, opremljene i obučene jedinice za izvršenje specijalnih zadataka. Pojam „specijalne jedinice“ u najširem smislu obuhvata; diverzantske, gerilske, izviđačke, protivdiverzantske, protivgerilske, protivterorističke, obaveštajne, jurišne, minerske, jedinice za elektronsko ometanje i druge. Njihovo formiranje, obuka i upotreba podliježu najčešće posebnim propisima i regulišu se izvan kriterijuma klasičnih vojnih jedinica. U vojsci su specijalne jedinice tradicionalno vidovske, ali zbog značaja u nekim vojskama mogu biti i izdvojene na operativnom ili strategijskom nivou kao posebna intervidovska jedinica. Takođe, one mogu biti po pitanju opremanja, obuke i predlaganja upotrebe u nadležnosti samostalne komande (specijalnih jedinica, snaga ili operacija), dok o njihovoj upotrebi odlučuje najviši državni vrh. Pored specijalnih jedinica vojske danas postoje i specijalne jedinice policije. One su za razliku od vojnih, najčešće usko specijalizovane za borbu protiv terorizma. Zavisno od strategijskih i doktrinarnih opredeljenja, neke zemlje imaju formirane protivterorističke jedinice u vojsci i policiji, kao i u specijalnim bezbjed-

nosnim službama. Druge zemlje u skladu sa skromnijim mogućnostima formiraju protivterorističke jedinice u vojsci ili policiji. U tom slučaju za specijalne jedinice koje imaju drugu namjenu protivteroristička borba je dopunski zadatak. Danas, zbog realne opasnosti od terorizma, specijalne jedinice nastoje kvalitetom i malim mobilnim snagama postići nadmoć u borbi protiv terorističkih grupa.

Specijalne jedinice sistema bezbjednosti u Crnoj Gori u širem smislu predstavljaju Brigada za specijalne operacije Vojske (u daljem tekstu Brigada) i Specijalna antiteroristička jedinica policije (u daljem tekstu S.A.J.). U užem smislu, to su potčinjene jedinice Brigade; Protivteroristički bataljon, Planinski bataljon i Pomorski odred, kao i antiteroristički timovi iz S.A.J. Namjena i zadaci ovih jedinica, definisani su u strategijama, doktrinama i drugim dokumentima koji iz njih proističu a čiji je sadržaj zaštićen. Zato o njima možemo govoriti samo u načelu. Naravno, uz uvažavanje specifičnosti tih jedinica kao i činjenice da je danas terorizam jedna od najvećih prijetnji bezbjednosti.

Protivterorističke jedinice obično su namijenjene izvođenju specijalnih dejstava u urbanoj i ruralnoj sredini,

dok je namjena specijalnih planinskih jedinica namijenjene za izvođenje specijalnih dejstava, na srednjem i visokom planinskom zemljištu. Pomorsko-diverzantske jedinice su namijenjene za izvođenje specijalnih dejstava na moru i obali. U načelu osnovni zadaci ovih jedinica proističu iz oblasti protivterorističkih dejstava, protivdiverzantskih dejstava, diverzantskih dejstava,

izviđačkih dejstava, a mogu obaviti i patroliranja, traganja, spasavanja i borbeno izvlačenje pilota oborenih letjelica, ili učesće u patrolnim misijama ratnih brodova, itd.

Antiteroristički timovi policije obično su namijenjeni izvođenju najsloženijih zadataka u borbi protiv terorizma, organizovanog kriminala i rješavanja situacija u kojima se pruža otpor vatrenim oružjem.

U skladu sa namjenom i širokim spektrom zadataka, vojne jedinice se opremaju specijalnom opremom, sredstvima i naoružanjem. Pripadnici ovih jedinica prolaze dugu, složenu i tešku obuku u spartanskim uslovima. Stečena znanja, vještine i specijalna taktika omogućavaju ovim borcima da budu superiorni na kopnu, moru i vazduhu u svim vremenskim i borbenim uslovima. Slično njima i policijske jedinice se u skladu sa namjenom i zadacima, opremaju specijalnom policijskom opremom, sredstvima i naoružanjem. Policijska obuka i taktika ovih jedinica usko je vezana za borbu protiv terorizma, kao i pružanje pomoći drugim snagama policije u miru.

*Autor je nekadašnji komandant
82. pomorskog centra Mornarice*

POLICAJAC u uniformi šeta se gradskim naseljem, pozdravlja sa djecom koja se igraju na ulici, rukuje sa njihovim roditeljima... Tu je – ne zato što se nešto desilo – već da se ne desi. Prizor iz filmova.

Ali, upravo tako je zamišljen projekat "Policija u zajednici" koji je zaživio u mnogim evropskim zemljama, pa i u našem susjedstvu – Hrvatskoj i Srbiji.

U Crnoj Gori je projekat stavljen na papir još 2006. i od tada se polako razvija i širi. Za sada u devet crnogorskih gradova postoje kontakt – policajci koji se svakodnevno brinu o stanovnicima rejona u kojima su raspoređeni.

■ **Iskustva iz drugih zemalja pokazuju da je u prvoj fazi sprovođenja novog načina rada policije uočljiv "porast" stope kriminala**

Ova pojava se objašnjava činjenicom da javnost u kojoj je poraslo povjerenje u policiju prijavljuje veći broj krivičnih djela nego ranije

Dvadesetčetvorogodišnji Dražen Vulikić jedan je od 15 podgoričkih policajaca koji su uključeni u taj projekat. Svakodnevno obilazi centar Podgorice, Osnovnu skolu "Savo Pejanović", vrtić, brojne državne institucije i privatne radnje koje se nalaze u dijelu grada koji mu je dat "na čuvanje". Zadatak mu je da se nađe pri ruci svakome ko treba njegovu pomoć.

Partnerstvo za **miran san**

Piše
**MARIJANA
BOJANIĆ**

”Osim što vodim računa o javnom redu i miru, tu sam i da pomognem starijim sugrađanima kojima je pomoć neophodna, stanarima zgrada da uredi i obezbijede zajedničke prostorije, kontaktiram sa lokalnom upravom kako bi se na vrijeme riješili komunalni problemi”, objašnjava Vulikić.

Broj njegovog mobilnog telefona u imeniku je mnogih stanovnika centra grada. Vizit kartu daje onima sa kojima se prvi put susreće.

”Često zovu. Odmah priskačem u pomoć. Naravno, desi se i da me zovu za ono što im ja ne mogu riješiti. Ali sam tu da makar pozovem službu koja bi im mogla biti od pomoći”, priča Vulikić.

A problema ima raznih. Od maloljetnika koji uništavaju fasadu zgrade, porodičnih razmirica koje se pretvaraju u nasilje, duševno oboljelih koji napadaju komšije... Njegovo je da 24 časa bude na raspolaganju i priskoči u pomoć kada ga zovu, ali i da sam uvidi probleme i osmisli način da ih riješi.

”Svakodnevno sam gledao kako se sugrađani koji koriste invalidska kolica muče da pređu raskrsnicu kod kina ”Kulture”. Pokrenuo sam inicijativu da se, što prije naprave pristupne rampe. Administrativna procedura je malo potrajala, ali već nakon nekoliko mjeseci rampe su urađene i sada se kolicima tuda

vizija projekta „zaštiti i služiti građanima Crne Gore”. A osnovni principi na kojima počiva su – da je kriminal problem cijelog društva, a prevencija prioritet. Pri čemu – policajac treba da bude profesionalac koji štiti i pomaže građane. Patrick McNulty, iz misije OEBS-a u Crnoj Gori, objašnjava kako su os-

■ **Raspoređeni policajac bi trebalo da ima sve informacije o rejonu u kojem radi, da razumije šta je potrebno građanima sa kojima je u kontaktu.**

On bi, zamišljeno je u projektu, trebalo da bude direktna veza između žitelja zajednice i policijske organizacije

lakše ide”, navodi Vulikić primjer iz svakodnevice kontakt policajca. Dok šeta centrom – pozdravljaju ga djeca koja izlaze iz škole, prodavačice, penzioneri sa dnevnim novinama ispod ruke.

U osmišljavanju projekta ”Policija u zajednici” i njegovom sprovođenju, crnogorskoj policiji pomogao je OEBS. U toj organizaciji za magazin ”Bezbjednost” kažu da je osnovna

novni ciljevi projekta poboljšanje komunikacije policije sa građanima, uspostavljanje bolje saradnje koja će prerasti u partnerstvo, jačanje povjerenja u policiju i konačno – smanjenje stope kriminala. U OEBS-u kažu da su pripremajući projekat organizovali niz treninga – od 2004. do 2006. godine. U tom periodu obučavano je 90 policajaca. U početku osposobljeno 28 kontakt-službenika i program je sproveden

nastavak na sledećoj strani

u tri opštine – Ulcinju, Nikšiću i Podgorici. U program je uključeno 50 hiljada građana, 10 škola i 10 hiljada studenata. Kasnije se broj policajaca povećavao, pa se trenutno projekat sprovodi i u Baru, Budvi, Herceg Novom, Kotoru, Tivtu i Danilovgradu, i sada je u projekat uključeno više od 100 hiljada

građana, 20 škola i 20 hiljada studenata. Sagovornika iz OEBS-a ohrabruju istraživanja koja je sproveo CEDEM na temu – kakav je stav javnog mnjenja o policiji.

”Ta istraživanja ukazuju na pozitivan trend javnog povjerenja i mišljenja o policiji. Zasnovano na ovim pozi-

MNOGI JOŠ ČEKAJU SVOG KONTAKT-POLICAJCA

Pred policajcem je i zadatak da organizuje okupljanja i forume gdje bi se razgovaralo o najvažnijim pitanjima za lokalnu zajednicu u kojoj on radi. Time bi se podstakli građani da se dogovaraju i tako efikasnije i brže rješavaju probleme i definišu šta su im prioriteti. Dobar primjer je i akcija podričkog kontakt policajca Gorana Stanišića. Zabrinut za đake Osnovne škole ”Maksim Gorki”, koja se nalazi u njegovom rejonu, Stanišić je upozorio gradjane, ali i nadležne da se ispred školske kapije odvija gust saobraćaj na nepreglednoj cesti.

Nije se libio ni preko medija da ih pozove da što prije riješe problem i djeci obezbjede siguran prelaz preko ceste. No, sem svakodnevne pomoći, projekat ”Policajac u zajednici” bi trebalo da polako ruši barijere između građana i policije koje su u godinama za nama uporno rasle i postajale gotovo nepremostive.

Još puno je naselja koja čekaju da im se dodijeli policajac od kojeg njegovi stanovnici ne bi zazirali već bi im ulivao osjećaj sigurnosti.

tivnim pokazateljima, donijeta je odluka da se projekat implementira širom zemlje”, objašnjava McNulty. U OEBS-u najavljuju da sa projektom idu dalje. Sada je na redu sjever Crne Gore i centralni dio. Uskoro će obučiti još 56 službenika i tada će ih ukupno biti 112.

VRAĆANJE POVJERENJA U POLICIJU

Rukovodilac odsjeka za prevenciju i rad policije u zajednici Feho Mehović kaže da će projektom koji sprovode širom Crne Gore uticati na vraćanje povjerenja građana u policiju.

”Naši kontakt policajci se trude, sem što su tu da brzo reguju u alarmantnim situacijama, da poboljšaju uslove života sugrađanima. Tako su u Ulcinju i Nikšiću ukazali na loše stanje vrtića, pa smo uspjeli da nađemo donatora koji ih je sredio. Pomažu i u svakodnevnim situacijama – kao kad dijete iz škole zakasni na autobus pa mu kontakt policajac obezbjedi prevoz do kuće ili pozove roditelje i pričuva đaka dok oni ne dođu”, objašnjava Mehović. On objašnjava kako su pažljivo birali policajce koji će biti uključeni u projekat.

”Policajac mora da je komunikativan, pošten, iskren, da zna da rješava probleme, da ima samoinicijativu... Svi su prošli obuku u kojoj su osposobljavani kako da komuniciraju sa stanovnicima, kako da rješavaju probleme nastale u lokalnoj zajednici u kojoj rade”.

Za neke od kontakt policajaca utvrđeno je da nijesu dobro radili svoj posao. ”Za trojicu ćemo pokrenuti postupak razrješenja pa će biti prebačeni na neke druge poslove, jer je utvrđeno da nijesu kvalitetno obavljali posao”, tvrdi Mehović.

On pojašnjava kako projekat ”Policija u zajednici” podrazumijeva redovnu komunikaciju predstavnika policije i lokalne zajednice. Policija bi trebalo da razmotriti potrebe zajednice, a za uzvrat da lokalna samouprava pruži značajne informacije policiji te da pruži moralnu podršku policijskim aktivnostima. Zajednica treba da bude aktivni partner policiji u identifikaciji i rješavanju pitanja. A gradjani bi u svakom trenutku mogli da nazovu ”svog” policajca koji će im pomoći za svega nekoliko minuta.

”Raspoređeni policajac bi trebalo da ima sve informacije o kraju u kojem radi, da razumije šta je potrebno stanovnicima sa kojima radi. On je, u stvari, direktna veza između žitelja zajednice i policijske jedinice”, kaže Mehović.

DA BI se mogao donijeti iole kvalitetniji sud o karakteristikama nekog oružja, veoma je bitno da se pored njegovog izgleda, kvaliteta materijala od kojeg je izrađen, težine, kapaciteta metaka u okviru, i još određeni broj stvari koje se mogu vidjeti na prvi pogled, testira i njegov kvalitet i pouzdanosti kod korišćenja u svakodnevnim i ekstremnim uslovima. Testovi na pištolj "GLOCK 17" koji je radio veliki broj stručnjaka, novinara, časopisa o oružju, kao i mišljenja velikog broja ljubitelja i poznavalaca oružja i streljaštva u Crnoj Gori i okruženju, ukazuju na to da se radi o pištolju polimerske izrade koji spada u sam vrh borbrnog oružja 21. vijeka.

Jedan od tih testova koji je radio američki časopis "HAND GUNS", počinje kupovinom tog oružja u prodavnici (dakle metodom slučajnog izbora), te kupovinom 20.000 metaka sa zrnima iste mase, 115 grejna (1 grejn = 0.0648 grama), do korišćenja oružja po vremenu koje je bilo prilično vjetrovito, sa obiljem pijeska. Jednom riječju, pištolj je funkcionisao besprekorno.

Prva neznatna promjena se osjetila nakon ispaljenih 150 metaka kada je primijećeno da je sila povlačenja oroza (sila okidanja) nešto smanjena, što se ponovilo i nakon ispaljenih 2.400 metaka.

Testiranje se nastavilo bacanjem pištolja na beton i niz liticu, gdje do punog izražaja dolazi stopostotna sigurnost od samoopaljivanja napunjenog oružja, što ga čini izuzetno bezbjednim za rukovanje.

Slabljenje sile okidanja je primijećeno tek poslije opaljenih 16.000 metaka, i to neznatno (sa 2,5 kg na 2,3 kg), što veoma malo utiče na nastavak gađanja. Ispaljivanje ovolikog broja metaka je išlo prilično velikom brzinom pa je dolazilo do porasta temperature cijevi i kliznih elemenata. Zatim je pištolj stavljan u vodu, pri čemu je i dalje funkcionisao bez problema.

U toku testa, pištolj je čišćen svakih 750 – 1.500 metaka, i to bez podmazivanja. Detaljno čišćenje je urađeno poslije 10.000 i 17.500 metaka.

Nakon 17.500 metaka prešlo se na „mal-tretiranje“ pištolja. Pištolj je stavljen u zamrzivač gdje je proveo nedelju dana, nakon čega je izvađen, jed nahrenatan spolja je lomljen, a unutrašnjost postepeno odmrzavana. Ispaljeno je 150 metaka i sve je opet besprekorno funkcionisalo. Sljedeća provjera je bila stavljanje pištolja u zemlju, pijesak i pepeo, nakon čega je ispaljeno po 100 metaka (ukupno 500 metaka) bez zastoja, iako je pijesak uslovio sporije kretanje navlake. I poslije bacanja u blato ispaljuje se 100 metaka, bez zastoja, kao što je i poslije potapanja pištolja sa okvirom u vodu, oružje funkcionise normalno.

Na kraju testa je preko pištolja prešao terenac "TOYOTA TUNDRA" mase skoro 2 tone, koji je zadržan i parkiran neko vrijeme na pištolju, a zatim je ispaljeno

100 metaka bez zastoja. Preostalih 1.400 metaka se ispaljuje na „normalan“ način bez zastoja.

Bitno je napomenuti da su pojedini testovi, koje je ovo oružje prošlo, potvrdili da se iz njega može ispaliti, bez zastoja, i 100.000 metaka, a da pri tome preciznost bude u velikoj mjeri zadržana (grupa pogodaka je iznosila do 76 mm na 25 m).

Znatna prednost ovog pištolja je kapacitet metaka – 17 + 1, na čije se magacine mogu staviti i ekstra dodaci, kojima se kapacitet povećava za još 2 metka, što omogućava strijelcu jednu respektabilnu vatrenu moc. Veoma povoljno kod ovog pištolja je i to što zamjenu i manipulaciju okvira, zahvaljujući kvalitetno urađenim okviroma sa debelim polimerskim poklopcima, uvježban strijelca može obaviti brzo i efikasno.

Rasklapanje i sklapanje oružja, radi pregleda, čišćenja i zamjena dijelova je veoma jednostavna, a kvalitet materijala upotrijebljen za izradu čeličnog dijela pištolja kao i cijevi (žljebovi su poligonalni), omogućava veoma lako održavanje. To je veoma bitno u uslovima u kakvim se mogu često naći pripadnici specijalnih jedinica, gdje nekada nema mnogo vremena i prostora za održavanje. Ono što je takođe, velika povoljnost kod nabavke ovog pištolja, jeste i njegova cijena koja je znatno niža u odnosu na neke od renomiranih proizvođača sličnih vrsta oružja (italijanska BERETTA, američki STI, SIG-SAUER, švajcarski SPHINX i drugi). Ergometrija rukohvata, dobar dizajn, odličan nišan, kompaktnost navlake i naravno kvalitet izrade je nešto što je veoma pažljivo i kvalitetno odrađeno, sa namjerom da se korisnicima olakša rukovanje i održavanje. I pored svih navedenih odličnih karakteristika, činjenica je da ovaj pištolj kao i svaki drugi komad oružja zahtijeva dobru obučenu rukovanja oružjem koja se postiže čestim i kvalitetnim treningom. Svaki vlasnik "GLOCK"-a 17 vrlo brzo biva iznenađen kojom lakoćom se ovaj pištolj kontroliše pri svim režimima paljbe.

Zbog svih navedenih karakteristika ne čudi što je ovo oružje u velikom broju zastupljeno u IPSC praktičnom streljaštvu – disciplini čiji je moto „sigurno, brzo, precizno“. Potvrda da ovo oružje ima veliki broj poklonika je i nedavno održano evropsko prvenstvo u Francuskoj u praktičnom streljaštvu gdje je veliki broj takmičara u klasi "produkcija" koristio upravo "GLOCK 17" bez ijedne prepravke.

„GLOCK 17“ U JEDINICAMA VOJSKE CG

Ministarstvo odbrane Crne Gore donijelo je odluku krajem prošle godine o nabavci pištolja Glock 17 u vrijednosti od 117.000 eura.

Novo oružje namijenjeno, prije svega, jedinicama u okviru Brigade za specijalne operacije, odnosno za antiteroristički bataljon.

Kupljena su 183 pištolja "Glock" model – tip 17, sa kompletnom pratećom opremom i posebnim nišanima za dnevno i noćno gađanje.

Drugim ugovorom predviđena je nabavka savremenih automata i takozvanih jurišnih pušaka "heckler i koh", sa snajperima i kompletnom pratećom opremom, u vrijednosti od 1.124.000 eura.

Osim toga, početkom ove godine realizovaće se i ugovor za nabavku municije po NATO standardima, kalibra 5,56 mm. Time će nakon više decenija, vojska na ovim prostorima prestati da koristi dosadašnji kalibar 7.62 mm, odnosno automatske puške proizvedene u nekadašnjaoj SFRJ.

CRNA GORA SE INTENZIVNO OSLOBAĐA VIŠKA NAORUŽANJA I MUNICIJE

U KRATERIMA Borovog brda, kod Nikšića, iz kojeg se do prije nekoliko godina vadio crveni boksit, u naredne dvije godine trebalo bi da bude uništeno više od 600.000 kilograma razne municije, nekoliko vrsta mina, ručnih bombi, raketa, oko hiljadu „zolja M70”. Biće uništene i ruske protivavionske rakete RZ-13H, kao i druge tipa „osa”, „maljuka”, više od 842 tone morskih mina i bombi, kao i više od 108 tona avionskih bombi.

Ipak, najviše oprečnih reakcija izazvala je odluka crnogorskih vojnih vlasti da se oslobodi 1.500 komada raketa zemlja-vazduh tipa "strela 2M", ponosa nekadašnje PVO. Uništavanje zastarelog naoružanja predviđeno je Tehničkim sporazumom između SAD i crnogorskog Ministarstva odbrane, koji je potpisan početkom decembra prošle godine. Sporazum su potpisali crnogorski ministar odbrane Boro Vučinić i američki ambasador u Podgorici Roderik Mur, a Borovo brdo označeno je kao "bezbjedna i najpogodnija" lokaciju na kojoj bi mogao biti uništen višak naoružanja i vojne opreme Vojske Crne Gore. Amerikanci su taj posao dali nikšićkom „Boosteru”, firmi poznatoj od prije dvije godine kada je u noći između 7. i 8. jula u vazduh odletjelo skladište eksploziva u mjestu Vir kod Nikšića. Tom prilikom je uništeno i oštećeno više od 3.000 stam-

I "strele" u staro gvožđe

Piše:
**DUŠICA
TOMOVIĆ**

Laki prenosni raketni sistem PVO "Strela"-2M (NATO oznaka SA-7B Grail) namijenjen je za uništavanje niskoletjećih ciljeva u vazdušnom prostoru u uslovima optičke vidljivosti

benih i drugih objekata, prčinjena je ogromna materijalna šteta, a zvanično još nijesu saopšteni razlozi zbog kojih je došlo do eksplozije. Mještana župe kod Nikšića, u čijoj su neposrednoj blizini Borova brda, uznemireni vijesću da će se u njihovom komšiliklu unuštiti na stotine tona naoružanja, višednevnim protestima su pokušali da zaustave aktivnosti "Bostera", Ministarstva odbrane i američke kompanije "EOD Solution".

Nekako u sijenci tih protesta ostala je odluka vojnih vlasti da se riješi raketa "Strela 2M", iako to nije uradila nijedna država u okruženju. U Srbiji je prije nekoliko godina u sličnom projektu sa američkom vladom uništeno svega hiljadu komada, ali je na desetine hiljada tih raketa i dalje u redovnom naoružanju vojske. Slično su postupile i Hrvatska, buduća članica NATO-a, ali i Bosna i Hercegovina, iako je prema navodima bosanskih medija, početkom aprila kod Goražda oboren jedan "harijer" raketom "strela 2M" lansiranom sa ramena. Laki prenosni raketni sistem PVO "strela-2M" (NATO oznaka SA-7B Grail) namijenjen je za uništavanje niskoletjećih ciljeva u vazdušnom prostoru u uslovima optičke vidljivosti. Razvijen je u bivšem SSSR-u 1970. godine, na osnovu sistema Strela-2 (NATO oznaka SA-7A Grail).

OPASNE U RUKAMA TERORISTA

Raketni sistem Strela-2M danas je ipak zastarjeo i ne može se efikasno koristiti protiv savremenih borbenih aviona i helikoptera opremljenih IC mamcima i aktivnim IC ometačima. Međutim, zbog malih dimenzija i mase, jednostavnosti upotrebe i niske cijene, sistem Strela-2M je i dalje veoma rasprostanjen i često se sreće u arsenalu raznih gerilskih i terorističkih formacija. Rakete strela su oružje koje je veoma pogodno za terorističke napade, posebno na civilne avione, a pojedini vojni izvori smatraju da su upravo one korišćene u terorističkim napadima na američke helikoptere u Iraku .

Sistem se sastoji od IC samonavodene rakete (9K32M) u stakloplastičnom kontejneru 9P54M koji služi i kao lanser, višekratno upotrebljivog lansirnog mehanizma 9P58, i spoljašnjeg izvora napajanja (baterije) 9B17.

Postupak gađanja "strelom-2M" je jednostavan. Strijelac postavlja cijev sa raketom na lanser, nišani i pritisne okidač do prvog stepena. Nakon 4-6 sekundi IC tragač se uključuje, odbacuje se poklopac sa kontejnera, a na optici lansera se

pali crveno svjetlo. Kada IC tragač zahvati cilj pali se zeleno svjetlo na optici nišana i aktivira se zvučni alarm. Strijelac tada pritiskom okidača do kraja startuje raketu i ona nastavlja let potpuno autonomno (po principu "fire& forget"). Raketa se lansira iz stojećeg ili klečećeg stava. Raketa se osim sa lakog prenosnog lansera može lansirati i sa brodova, helikoptera i vozila.

TAKTIČKO-TEHNIČKE KARAKTERISTIKE

Dužina rakete:	1340 mm
Dužina lansera:	1440 mm
Prečnik rakete:	72 mm
Prečnik lansera:	100 mm
Masa rakete:	9,8 kg
Masa lansera:	4,71 kg
Vođenje:	IC
Maksimalan brzina leta rakete:	580 m/s
Maksimalna brzina leta cilje u dolasku:	550 km/h
Maksimalna brzina leta cilja u odlasku:	950 km/h
Minimalan domet:	500 m
Maksimalan efikasan domet za cilj u dolasku:	2800 m
Maksimalan efikasan domet za cilj u odlasku:	4200 m
Minimalna visina upotrebe:	18-50 m
Maksimalna visina upotrebe:	2300 m
Masa eksploziva u BG:	0,38 kg
Masa BG:	1,15 kg

Sistem Strela-2M se nalazi se ili se nalazio u naoružanju 61 svjetske vojske i korišćen je u većini lokalnih sukoba od 1960. godine do danas. Samo u vijetnamskom ratu, preko sedamdeset američkih letjelica je oboreno tom raketom.

"Strela-2M" je licencno proizvođena i u Jugoslaviji i nalazila se u naoružanju JNA i VJ, a sad i Vojske Srbije. Taj raketni sistem je korišćen u sukobima na teritoriji bivše SFRJ gde je, s obzirom na svoju starost, pokazao zadovoljavajuću efikasnost.

DA LI JE
CRNA GORA
PROPUSTILA
ŠANSU DA SE
NA VRIJEME
UKLJUČI U
MEĐUNARODNI
SISTEM
KONTROLE
JADRANA

Raketna topovnjača 404
Mornarice Crne Gore

Neodlučnost koriste susjedi

Piše:
SINIŠA
LUKOVIC

Ponude stranih partnera da Crna Gora napokon preuzme svoj dio odgovornosti u kontroli zajedničkog mora, ostaju bez konačnog odgovora, što na kraju ne može a da ne ostavi i posljedice na njihovo raspoloženje za saradnju i pomoć Crnoj Gori

DOK crnogorski vojno–odbrambeni čelnici saopštavaju da su za nepune dvije godine od izglasavanja nezavisnosti napravili čuda u uspostavljanju odbrambeno–bezbjednosnog sistema države, u praksi bi situacija mogla i drugačije izgledati. Iako je formirana prije nepune dvije godine, crnogorskoj Vojski već predstoji nova transformacija, jer se aktuelni sistem pokazao prilično neefikasnim, pogotovo sa stanovišta objedinjavanja komande sva tri vida vojske.

Problem je još veći kada se ima u vidu da ni Ministarstvo odbrane izgleda nije „načisto” što zapravo hoće, pa su Mornarica i Vazduhoplovstvo kao „najtehničiji” i najskuplji vidovi vojske protekle dvije godine proveli prekrcajući opremu sa ili na brodove, koji su čas bili nuđeni na prodaju a čas nisu, ili zanoseći se mislima da će njihovi piloti letjeti na „supegale–

bovima” duže i češće nego samo jednom u mjesec–dva.

Posebno loše u ovom vakuumu i nedostatku konačnih strateških

procjena i odluka prošla je Mornarica, koja je od osamostaljenja Crne Gore do danas rapidno propadala, iako je upravo taj vid Vojske do

FREGATE NA KORAK OD STANDARDA NATO–a

Stručnjaci iz Grčke, koji su prošlog ljeta boravili u Crnoj Gori, konstatovali su da su RF–33 „Kotor” i RF–34 „Pula” u izuzetno dobrom stanju, jer nijesu potrošile ni 30–tak odsto svojih tehnoloških resursa, te da ispunjavaju sve preduslove da uz manju modernizaciju, zadovolje NATO standarde. Grci su bili posebno impresionirani načinom na koji su ta dva broda do sada bili vrlo kvalitetno održavani u dosta teškim materijalno–finansijskim okolnostima. Grčki eksperti u svom izvještaju su konstatovali da se dvije crnogorske fregate „uz veoma malo ulaganje” mogu brzo prilagoditi NATO standardima za of–šor patrolne brodove, te da se postojeće naoružanje, komunikacioni i komandno–informacioni sistem tih brodova, vrlo lako može prilagoditi da fregate budu potpuno interoperabilne sa ratnim brodovima zemalja–članica NATO.

Projekat rekonstrukcije brodova tipa „Kotor” u OPV na idejnom nivou podrazumijeva uklanjanje sa fregata lansera protivbrodskih raketa P–22 i PVO sistema „Osa–M”, te protivpodmorničkih raketnih bacača RBU–6000, ugradnju na krmi platforme za slijetanje helikoptera veličine „Westland Lynx” ili AB–212, zamjenu pramčanog topa AK–726 kalibra 76 mm, kompaktnijim i modernijim topom „bofors”, kalibra 57 mm, zamjenu dijela elektronsko–komunikacijske opreme i ugradnju soha za prihvatanje na brod brzih RHIB čamaca za ukrcne timove specijalaca koji bi se koristili u operacijama kontrole pomorskog saobraćaja.

Raketna fregata 34
Mornarice Crne Gore

sada najviše postigao na planu međunarodne saradnje, bezbjedonosnih i atlantskih integracija. Protekle dvije godine prelaznog perioda za Mornaricu su bile vrlo teške, a u najvećoj mjeri ostale su neiskorišćene brojne prilike koje su strani partneri nudili da MCG zauzme svoje mjesto u kontroli bezbjednosti na Jadranu, jer je država bila neodlučna što će od ratnih brodova zadržati u upotrebi, i na kojim premisama će graditi sistem odbrane na moru.

Ponude stranih partnera da Crna Gora napokon preuzme svoj dio odgovornosti u kontroli zajedničkog mora, ostaju bez konačnog odgovora, što na kraju ne može a da ne ostavi i posljedice na njihovo raspoloženje za saradnju i pomoć Crnoj Gori.

Sve to zastalo je, jer se crnogorsko Ministarstvo odbrane još strateški ne može odrediti, niti je, izgleda, napravilo računicu koja nesumnjivo pokazuje da je za Crnu Goru najjeftiniji i ujedno najefikasniji da u međunarodnim vojnim misijama učestvuje sa Mornaricom i ovakvim patrolnim brodovima koji bi preuzeli svoj dio odgovornosti na Mediteranu, pa ako treba i u Perzijskom zalivu.

Crnogorski vojnici, odnosno mornari, mnogo su bezbjedniji na brodu nego kao pješadija u nekoj avganistanskoj ili iračkoj pustinji, a sama misija kontrole pomorskog

saobraćaja mnogo je manje kontroverzna sa stanovišta eventualnih negativnih posljedica.

Sve to poklopilo se i sa izuzetnom ažurnošću i aktivnostima naših susjeda i prvih „takmaca” u međunarodnim vojnim integracijama Hrvatske i Albanije. Osim što su bili domaćini najveće NATO vježbe u prošloj godini, Hrvati su krenuli i u projektovanje serije od 8 novih manjih patrolnih brodova dugih 40–45 metara za svoju mornaricu, i četiri nove patrolne korvete od 80–tak metra dužine i 1.500 tona deplasmana, a nije potpuno otpala ni mogućnost da kupe savremene francuske višanamjenske raketne korvete tipa „Gowind”.

Albanci su u sastav svoje RM uvrstili četiri novoizgrađena patrolna broda klase „Damen stan patrol 4207”, a najavljuju da će ih kupiti još, dok je početkom marta u zvaničnoj posjeti njihovoj luci Drač boravio sastav od 5 ratnih brodova iz Stalne grupe 2 pomorskih snaga NATO u Mediteranu.

Dakle, ako Crna Gora neće, ima ko hoće. Mjesta za Crnogorce u Avganistanu ili Iraku ima, ali je pitanje hoće li ga uskoro biti tamo gdje su naši momci sigurniji, a efekat učešća je veći – na plavim prostranstvima Jadrana i Mediterana.

BEZBJEDNOST I

Piše: dr Zoran Keković

POSljednje decenije bilježe dramatične događaje (terorizam globalnih razmjera, međuetnički sukobi, prirodne i tehničko-tehnološke katastrofe), koji su za posljedicu imali masovna stradanja civilnog stanovništva i građana. Posthladnoratovska politika je pokazala da će opstanak nacija i građana sve više zavisiti od bezbjednosti najvažnijih funkcija društva i ključne infrastrukture, prije nego od klasičnog usmjerenja na bezbjednost teritorija. U tom smislu, standardi u oblasti društvene bezbjednosti su označili novi pravac djelovanja međunarodne zajednice koji se zasniva na najboljoj praksi i nacionalnim standardima u pripremi i odgovoru na potencijalno štetne događaje. Brojne inicijative u svijetu da se standardizuje ovo područje potekle su ili bile potpomognute aktivnostima i resursima onih koji su i najviše ugroženi: poslovnih zajednica, građana i drugih zainteresovanih strana, mimo klasičnih mehanizama zaštite (vojske i policije).

Termin "društvena bezbjednost" integriše cio niz povezanih disciplina kao što su: **zaštita resursa, upravljanje vanrednim situacijama, upravljanje rizikom, krizni menadžment, upravljanje kontinuitetom poslovanja i oporavkom u postkriznom periodu.**

Prijetnje po društvenu bezbjednost u regionu Zapadnog Balkana

Veoma je bitno da se prepoznaju postojeće prilike i praksa društvene bezbjednosti u regionu Zapadnog Balkana sa aspekta osnovnih područja primjene zamisljenih standarda.

Posebno izdvajamo:

- tranzicijske probleme koji su praćeni nedovoljno izgrađenim državnim institucijama, pogoršanjem socijalnih prilika, sukobljavanjem različitih centara moći, kao i porastom kriminala i korupcije;
- probleme ekonomskog razvoja i zavisnost od pomoći spolja, kao i zaostalost privredne i saobraćajne infrastrukture;

- veliku stopu nezaposlenosti i siromaštvo znatnog dijela stanovništva, nekontrolisane migracije uz prisustvo velikog broja izbjeglica i interno raseljenih lica, kao potencijalna žarišta ozbiljnih socijalno-političkih tenzija u zemljama regiona koje mogu da proizvedu stanje visokog rizika;
- nacionalni i vjerski ekstremizam, koji, zbog sporosti u demokratizaciji ekonomskih i političkih procesa, može znatno da doprinese porastu međuetničkih tenzija i njihovom pre-rastanju u potencijalne sukobe;
- neriješen status i težak položaj izbjeglih, prognanih i interno raseljenih lica i rješavanje sudbine nestalih sa prostora bivših jugoslovenskih republika posebno otežava normalizaciju odnosa između njih i predstavlja mogući izvor konflikata;
- nekontrolisano trošenje prirodnih resursa i njime izazvano ugrožavanje životne sredine, koje se prvenstveno odnosi na prekomernu eksploataciju šuma, zagađivanje vodenih tokova i zemljišta nekontrolisanim odlaganjem otpada, nekontrolisanim raspolaganjem izvorima pitke vode, korišćenjem najplodnijeg zemljišta za izgradnju stambenih i privrednih objekata i slično;
- moguće posljedice elementarnih nepogoda, tehničkih i tehnoloških nesreća;
- nepostojanje sistema ranog upozorenja na nacionalnom i regionalnom nivou i nedovoljno razvijena organizacija zaštite i spasavanja pri elementarnim nepogodama i katastrofama.

Dok preventivne strategije i ne postoje, kapaciteti za pripravnost na nesreće i otklanjanje posljedica ograničeni su na reagovanje "od slučaja do slučaja" i

STANDARDIZACIJA

bez jasne strategije koordinacije između vojnih organa, vatrogasnih, policijskih, medicinskih, drugih javnih službi i djelatnosti i privatnih aktera bezbjednosti. Ne postoje efektivni planovi pripravnosti na nesreće, niti je definisana odgovornost nadležnih subjekata lokalne zajednice. Analizom iskustava u odgovoru i saniranju posljedica masovnih nesreća u proteklom periodu, utvrđeno je da glavni problemi nastaju kao posljedica rapidnog zaostajanja menadžerskih sposobnosti i zaštitne infrastrukture u odnosu na potrebe zaštite.

Ciljevi standardizacije u oblasti društvene bezbjednosti

Međunarodna standardizacija u oblasti društvene bezbjednosti ima za cilj razvijanje kapaciteta društva za upravljanje krizama i omogućavanje nastavka privrednih i poslovnih aktivnosti zajednice u situacijama nastale krize.

Imajući u vidu značaj ISO standarda za sveukupni ekonomski i socijalni razvoj, kao projektni ciljevi standardizacije u ovoj oblasti navode se:

- Izgradnja nacionalnih kapaciteta sa ciljem njihovog uključivanja u proces međunarodne standardizacije, a kasnije i razvoj i primjenu ovih standarda,
- Identifikovanje relevantnih aktera zajednice, postojećih standarda koje primjenjuju i njihovih potreba za međunarodno priznatim standardima u oblasti bezbjednosti,
- Preporučivanje akcija od strane Međunarodne organizacije za standardizaciju u kojima subjekti u oblasti bezbjednosti imaju konkretne koristi od primjene međunarodnih standarda,
- Jačanje nacionalnih i regionalnih kapaciteta saradnje u razmjeni informacija, iskustava, resursa u sferi upravljanja rizicima i krizama u javnom, privatnom i civilnom sektoru,

- Razvoj elektronskih komunikacija i ekspertiza primjenom informatičkih alata u usklađivanju nacionalnih sa međunarodnim standardima i činjenja dostupnim ISO uslugama ključnim akterima društvene bezbjednosti.

Posebno je apostrofirana uloga zemalja u razvoju u kreiranju ovih standarda, čijim prihvatanjem i primjenom se omogućava da njihovi proizvodi, usluge i ostali resursi budu usklađeni sa globalnim zahtjevima i okruženjem, pa time i konkurentni i atraktivni za strana ulaganja.

Značaj i potencijalni uticaj primjene ISO standarda iz oblasti društvene bezbjednosti na društvene procese u zemljama regiona je višestruk – **smanjenje štetnih posljedica kriza po ljude i imovinu, sigurnost poslovanja, bolja zaštita životne sredine, povećana atraktivnost zemalja regiona za strane investitore, uticaj na subjektivni osećaj bezbjednosti, veće zadovoljstvo kvalitetom života, pozitivan uticaj na razvoj informatičkog društva, podizanje nivoa bezbjednosne kulture, saradnja vladinog i profitnog sektora.**

Realizacija standarda imaće pozitivne efekte i na prekograničnu saradnju. Čim je jednom uspostavljen sistem upravljanja rizicima i krizama, otvara se mogućnost za međunarodnu saradnju sa sličnim institucijama radi razmjene podataka, ekspertskih znanja i iskustava, zajedničkih vežbi, međusobne pomoći i saradnje u slučajevima kriznih situacija.

Realizacija standarda imala bi efekte na smanjenje siromaštva jer bi se sprečavanjem nastanka kriznih situacija (preventivno) i ograničavanjem šteta, smanjilo rasipanje ljudskih i materijalnih resursa, čime bi se sačuvao dio društvenog bogatstva koji bi mogao da se upotrebi za investicije i smanjenje siromaštva i nejednakosti.

Autor teksta je predsjednik Nacionalne komisije Srbije za ISO standarde u oblasti društvene bezbjednosti i profesor na fakultetu bezbjednosti u Beogradu

*This project
is supported by:*

The NATO Science for Peace
and Security Programme

CRNA GORA NA ČELU NATO PROJEKTA ZA

NATO, ali i Partnerstvo za Mir, ne obuhvataju samo aktivnosti vezane za vojno-bezbednosnu saradnju, već imaju i vrlo izraženu civilnu dimenziju, posebno kroz naučno-tehničku kooperaciju.

Iako je Crna Gora, zajedno sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom, najmlađi sudionik u "Partnerstvu za mir", već na početku aktivnosti u tom programu, imenovana je za koordinatora aktivnosti u regionalnom projektu izrade i usaglašavanja seizmičkih mapa za Zapadni Balkan.

Projekat "Harmonizacija karata seizmičkog hazarda za zemlje Zapadnog Balkana" sprovodi u okviru NATO programa "Nauka za mir i bezbednost", koji predstavlja najvažniji Alijansin nevojni program.

Zadaci tog programa su između ostalog, zajedničke aktivnosti članica Alijanse i zemalja partnera u unapređenju razvoj civilne nauke vezane za bezbednost.

Direktor Seizmološkog zavoda Crne Gore Branislav

Glavatović, za magazin "Bezbednost" kaže da je uprkos činjenici da je učestalost zemljotresa u regionu Zapadnog Balkana znatno izraženija u odnosu na veći dio Evrope, tehnički kapacitet i savremenost seizmoloških mreža je generalno ispod evropskog standarda, a međusobno na vrlo različitom nivou. Zato će u toku realizacije projekta, dodao je

**Direktor
Seizmološkog zavoda
Crne Gore, predstavio
je projekat u NATO
štabu u Briselu**

Nauka za bezbjednost regiona

Piše:
**DUŠICA
TOMOVIĆ**

on, zemlje učesnice inovirati i nadograditi svoje mreže seizmoloških stanica i akcelerometara.

"Tokom prethodnih vjekova područje jugoistočne Evrope bilo je u više navrata devastirano jakim zemljotresima koje su pratile velike ljudske žrtve, ali i trajne i teško nadoknadle materijalne štete. U zadnjoj deceniji to područje karakterišu intenzivna ulaganja, veliki

obim izgradnje i višestruko povećanje broja stanovnika, pa se procjenjuje da bi eventualni ponovljeni scenario razornog zemljotresa u ovom regionu imao još teže i dalekosežnije posljedice", kazao je Glavtović.

Zato je važno, smatra on, da se u ovom regionu pridaje stalni značaj pitanju sigurnosti u slučaju

RAZARAJUĆI ZEMLJOTRESI U REGIONU TOKOM XX VIJEKA

- 1905. godine zemljotres jačine 6.6 jedinica Rihterove skale i procijenjenim epicentralnim intenzitetom od deset stepeni MKS skale, pogodio je Skadar, i razorio sjevero-zapadnu Albaniju kao i jugoistočni dio Crne Gore.
- 1906. zemljotres jačine 6.1 Rihterove skale pogodio je Zagreb i potresao cijelu sjevernu Hrvatsku.
- 1923. i 1942. godine dva jaka zemljotresa pogodila su granično područje Hrvatske i Bosne i Hercegovine.
- 1963. godine zemljotres, magnitude 6.2 i sa najvećim intenzitetom od deset stepeni, razorio je u Skoplje u Makedoniji. U zemljotresu i požarima koji su uslijedili konačan broj žrtava bio je 1070.
- 1968. zemljotres u Banja Luci, magnitude 6.1, prouzrokovao je velike materijalne štete.
- 1979. godine zemljotres jačine 7.0 jedinica, pogodio je Crnogorsko primorje. Broj žrtava u Crnoj Gori popeo se na 101, a u susjednoj Albaniji na 35. Ukupne materijalne štete procijenjene su na preko 4 milijarde tadašnjih američkih dolara.
- 1980. godine Kopaonik je pogodio zemljotres jačine 6.0 i nanio velike materijalne gubitke, te prouzrokovao znatna oštećenja.

CILJEVI PROJEKTA

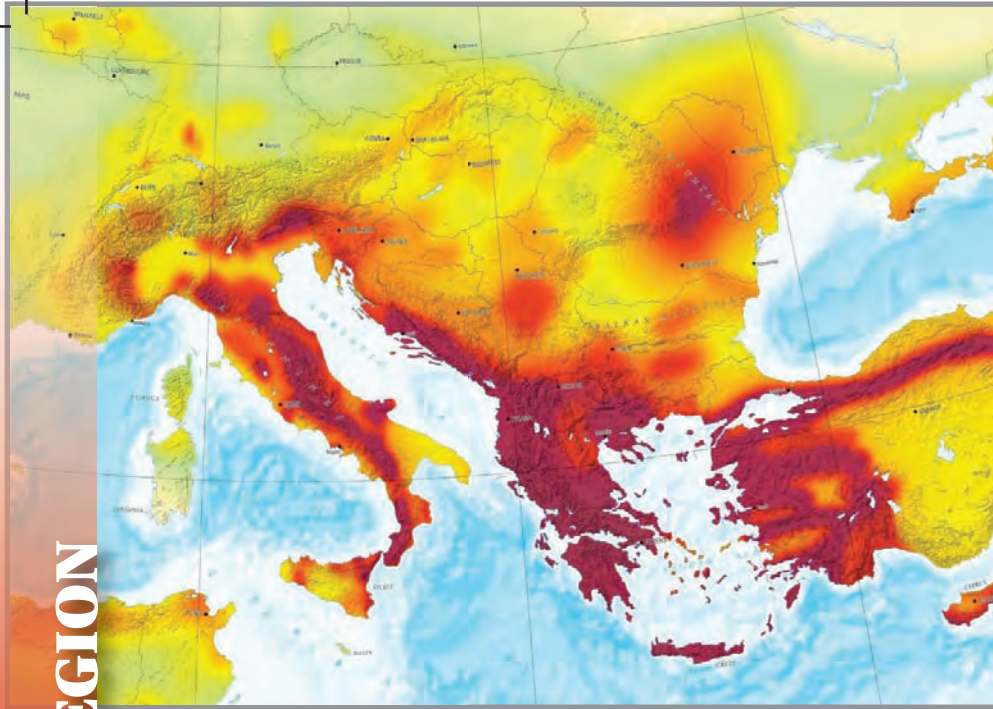
- Uspostavljanje konzistentne baze podataka o katalogima dogođenih zemljotresa, seizmotektonici i seizmičkom hazardu u regionu
- Uvođenje savremenog metodološkog pristupa u probabilističku analizu seizmičkog hazarda.
- Harmonizacija karata seizmičkog hazarda za region - prevazilaženje vještačkih razlika nivoa seizmičkog hazarda graničnih područja
- Postavljanje osnova za uvođenje i primjenu eurokodova u građevinarstvu, (posebno Eurocoda 8 koji tretira projektovanje zgrada otpornih na dejstvo zemljotresa)
- Unapređenje seizmičkog monitoringa kroz postavljanje novih instrumenata
- Uspostavljanje aktivne saradnje između partnerskih institucija zemalja učesnica, kao i edukovanje mladih saradnika-naučnika u analizi seizmičkog hazarda
- Diseminacija rezultata

GLAVNI NOSIOCI PROJEKTA

- Albanija - Seizmološki institut, Albanska akademija nauka
Bosna i Hercegovina - Centar za seizmologiju, Sarajevo i Sektor za seizmologiju Hidrometeorološkog zavoda Republike Srpske, Banja Luka
Hrvatska - Odsjek za geofiziku, Prirodoslovni fakultet Univerziteta u Zagrebu
Makedonija - Institut za zemljotresno inženjerstvo i inženjersku seizmologiju Univerziteta "Sv. Kiril i Metodije", i Seizmološka observatorija, Fakulteta prirodnih nauka, Univerzitet "Sv. Kiril i Metodije", Skoplje
Srbija - Republički seizmološki zavod Srbije
Crna gora - Seizmološki zavod Crne Gore
Turska - Srednje-istočni tehnički univerzitet METU, Ankara

zemljotresa, kako kroz proučavanje same prirode potresa, projektovanje otpornih konstrukcija, kroz plansko i prostorno planiranje, tako i kroz podizanje javne svijesti i pripremljenosti na posljedice i upravljanje mogućim katastrofama.

Glavtović je kazao da su se zato nadležne institucije zemalja regiona (Crna Gora kao vodeći partner, Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija i Srbija) koje se bave izučavanjem i praćenjem zemljotresa kao i zaštitom od njegovih posljedica, okupile oko ideje da kroz zajednički seizmološki projekat doprinesu na polju sigurnosti ljudi i dobara.

U realizaciji ideje projekta veliku i značajnu pokretačku ulogu imala je Inicijativa za pripremljenost i prevenciju katastrofa (Disaster Preparedness and Prevention Initiative – DPPI) Pakta za stabilnost za jugoistočnu Evropu.

Ta organizacija preuzela je na sebe ostvarivanje inicijalnih kontakata među zainteresovanim institucijama

i njihovo povezivanje, ali i finansiranje koordinacionih sastanaka radne grupe koja je osmislila i definisala projektni dokument. "Odlučujući faktor koji je doprinio brzom predstavljanju projekta bio je priključivanje Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije "Partnerstvu za mir" čime su se stvorili uslovi da sve zemlje učesnice, pa time i projekat u cjelini, mogu punopravno

NATO PROGRAM "NAUKA ZA MIR I BEZBJEDNOST"

U okviru NATO programa "Nauka za mir i bezbjednost", odnosno aktivnosti za podršku naučnim dostignućima u korist globalne bezbjednosti, godišnje se sprovode međunarodni i regionalni projekti vrijedni nekoliko stotina miliona eura.

O važnosti programa govori i podatak da je na čelu tijela u kojem se donose odluke, Komiteta za Nauka za mir i bezbjednost, po pravilu zamjenik generalnog sekretara NATO-a. Komitet odobrava godišnje projekte, u skladu sa NATO stratejskim opredjeljinjima.

Sastaje dva puta godišnje u formatu stalnih članica Alijanse, jednom godišnje u formatu Evroatlantskog partnerskog savjeta, odnosno članica NATO-a i Partnerstva za mir, i jednom godišnje na nivou NATO-Rusija Savjeta.

NATO program "Nauka za mir i bezbjednost" ima četiri oblasti djelovanja – panel za hemiju, biologiju i fiziku (CBP), panel za bezbjednost životne sredine (ESP), kao i onaj koji se odnosi na projekte u oblasti društvene sigurnosti (HSD).

Četvrta oblast djelovanja podrazumijava aktivnosti u oblasti informacione i komunikacijske sigurnosti (ICS). Ti paneli pomažu Komitetu u njegovom radu i odabiru projekata koji će finansijski i naučno podržati.

U proteklih pet godina, NATO je na Balkanu finansirao stotinak aktivnosti programa "Nauka za mir i bezbjednost", koje su zajednički sprovodile članice Alijanse i partnerske zemlje. Recimo, očuvanje čiste vode za piće i navodnjavanje u razvođu rijeka Vardar i Aksios (Makedonija i Grčka), kontrola nezakonitog prometa opasnih materija (Hrvatska i Italija), održivo upravljanje međunarodnim vodama na Prespanskom jezeru (Makedonija i Velika Britanija), postavljanje jeftinih gumenih ležišta za seizmičku bezbjednost (Albanija i SAD).

konkurisati u NATO-vom naučnom programu "Nauka za mir i bezbjednost", kazao je Glavatović.

Već formirana ideja je obrazložena i oblikovana u projektni dokument "Harmonizacija karata seizmičkog hazarda za zemlje zapadnog Balkana" koji je od strane NATO Panela za životnu sredinu i sigurnost povoljno ocijenjen, te je time i odobreno njegovo finansiranje od strane tog Alijansinog naučnog programa.

Tokom realizacije projekta, objasnio je Glavatović, učesnici će postojeća saznanja o dogođenim zemljotresima i seizmogenim izvorima objediniti u jedinstvenu bazu podataka.

KORISNICI REZULTATA PROJEKTA

- Nacionalne agencije i direktorati za upravljanje u katastrofama
- Agencije za civilnu zaštitu
- Ministarstva i agencije zaduženi za životnu sredinu i održivi razvoj
- Prostorni planeri i građevinski inženjeri
- Institucije učesnice projekta

Na osnovu tih podataka savremenim pristupom, zasnovanim na principima teorije vjerovatnoće, biće procijenjen nivo seizmičkog hazarda u regionu.

"Termin harmonizacija odnosi se na usklađivanje ocijenjenog hazarda pograničnih područja primjenom jedinstvenih modela i metoda. Takođe, harmonizacija se odnosi i na usaglašavanje metodologije ocjene seizmičkog hazarda, kao i parametara jakih pomjeranja tla pri dejstvu zemljotresa, kojima je taj hazard iskazan, sa preporukama Evrokoda 8", kazao je Glavatović, pojašnjavajući da evrokodovi, kao zajednička tehnička normativa zemalja EU, postaju obavezni za upotrebu 2010. godine u EU, te će na ovaj način seizmološka struka pravovremeno ostvariti neophodne osnove za upotrebu tih normativa i u zemljama regiona.

MONTENEGRO DEFENCE INDUSTRY
ranije "YUGOIMPORT-MONT" PODGORICA

OSNOVNE DJELATNOSTI:	BASIC ACTIVITIES:
<p>1. UPRAVLJANJE FABRIKAMA VOJNE INDUSTRIJE CRNE GORE</p> <ul style="list-style-type: none"> - "POLIEX" – Berane - "TARA Aerospace and Defence" – Mojkovac - "TARA Precision Works" – Mojkovac - "OPTEL" – Pljevlja <p>2. SPOLJNOTRGOVINSKI PROMET NAORUŽANJA I VOJNE OPREME</p>	<p>1. MANAGING MILITARY FACTORIES IN MONTENEGRO</p> <ul style="list-style-type: none"> - "POLIEX" – Berane - "TARA Aerospace and Defence" – Mojkovac - "TARA Precision Works" – Mojkovac - "OPTEL" – Pljevlja <p>2. FOREIGN TRADE OF ARMAMENT AND MILITARY EQUIPMENT</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Izvoz u više od 30 zemalja - Stokovi Vojske Crne Gore - Nova proizvodnja i - Razvoj specijalnih proizvoda <p>3. ZASTUPANJE INOSTRANIH FIRMI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Export to more than 30 countries - Stocks of Army of Montenegro - New production and - Development of special products <p>3. REPRESENTING FOREIGN COMPANIES</p>
<ul style="list-style-type: none"> - BTI – Švajcarska - HECKLER & KOCH – Njemačka - GLOCK – Austrija - STEYER MANLICHER – Austrija - PRVI PARTIZAN – Srbija - ZASTAVA ORUŽJE – Srbija - KRUŠIK – Srbija - SLOBODA – Srbija <p>4. INŽENJERING POSLOVI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - BTI – Switzerland - HECKLER & KOCH – Germany - GLOCK – Austria - STEYER MANLICHER – Austria - PRVI PARTIZAN – Serbia - ZASTAVA ORUŽJE – Serbia - KRUŠIK – Serbia - SLOBODA – Serbia <p>4. ENGINEERING</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Izrada programa i projekata za mala i srednja preduzeća - Izrada fizibiliti studija - Razvoj novih proizvoda - Remont i modernizacija naoružanja i vojne opreme <p>5. VELEPRODAJA I MALOPRODAJA LOVAČKE I SPORTSKE OPREME</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Development of programs and projects for small and medium enterprises - Feasibility studies - Development of new products - Overhaul and modernization of armament and military equipment <p>5. WHOLESALE AND RETAIL OF HUNTING AND SPORTING EQUIPMENT</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Lovački karabini i puške sačmarice - Pištolji i revolveri - Vazdušne puške - Pištoljska i puščana municija - Municija za puške sačmarice - Oprema za lovce - Oprema za čišćenje i održavanje oružja 	<ul style="list-style-type: none"> - Hunting shotguns and sporting rifles - Pistols and revolvers - Air rifles - Pistol and rifle ammunition - Shotgun ammunition - Equipment for hunters - Cleaning and maintenance equipment
<p>Telefoni: (+382-20) 242-400, 242-407, 242-415 Faks: (+382-20) 242-509 E-mail: yumontpg@cg.yu</p>	<p>Phones: (+382-20) 242-400, 242-407, 242-415 Fax: (+382-20) 242-509 E-mail: yumontpg@cg.yu</p>

Predivni, stari jedrenjak kojeg svi žele

Piše:
**SINIŠA
LUKOVIĆ**

NAJSTARIJI brod u floti Mornarice Crne Gore, školski brod-jedrenjak «Jadran», uprkos tome što će ovog ljeta navršiti čak 75 godina službe, bez premca je najvrijednije i najskuplje plovilo kojim crnogorska Mornarica raspolaže, a sigurno i najcjenjeniji dio onoga što pravnici definišu "sukcesijskom masom" u vojnoj imovini nekadašnje zajedničke države SFRJ. Predivni stari jedrenjak već tri četvrt vijeka je živi simbol pomorstva i pomorske tradicije svih bivših jugoslovenskih naroda, jedinstveni je spomenik tehničke kulture, jer je i danas u 21. vijeku, "Jadran" najvećim dijelom

opremljen i plovi na isti način kako su to radili klasični jedrenjaci 19. stoljeća.

Brod koji je napravljen za Ratnu mornaricu Kraljevine Jugoslavije u svojoj dugoj i bogatoj istoriji nosio je i zastave ratnih mornarica Italije, Njemačke, SFRJ, SRJ i SCG i bez premca je najvrijednije plovilo kojim danas raspolaže Mornarica Crne Gore.

Najljepši i najfotografisaniji brod MCG, ljepotom i razigranošću svojih klasičnih linija potpuno zasjenjuje mnogo mlađe i modernije ratne brodove Mornarice, čijim je pripad-

nicima najveća čast i zadovoljstvo služiti na tom jedrenjaku, koji je uvijek bio najbolji i najbolji ambasador svoje države u stranim lukama. Potvrda tome je i činjenica da je "Jadran" bio dio postavke kojom se SCG predstavila na svjetskoj izložbi EXPO 1998. u Lisabonu. Takođe, 2005. je taj jedrenjak bio zvanični predstavnik SCG među oko 200 drugih ratnih i reprezentativnih trgovačkih brodova iz 35 država svijeta na velikoj međunarodnoj pomorskoj smotri i Festivalu mora koji su održani u engleskoj luci Portsmouth, gdje je obilježavana 200-ta godišnjica Trafalgarske bitke.

HVATSKA ŽELI «JADRAN» ZA OBUKU OFICIRA

Kao takvog, "Jadrana" žele gotovo sve bivše jugoslovenske republike, pogotovo Hrvatska koja je prema pisanju tamošnje štampe, već preko kabineta predsjednika Stjepana Mesića, pokrenula akciju da od Crne Gore preuzme stari jedrenjak. Hrvati su naročito ljuti nakon što je crnogorska Mornarica dobila poziv da sa "Jadranom" učestvuje na Međunarodnom festivalu jedrenjaka koji će se od 10. do 17. juna ove godine održati u Brestu, pa je štampa u Zagrebu već počela licitirati o načinima na koji bi Hrvatska trebalo da preuzme nekadašnji jedrenjak jugoslovenske Kraljevske ratne mornarice.

"Brod mora biti u sustavu Hrvatske ratne mornarice (HRM) i služiti za obuku hrvatskih oficira i mornara. Predsjednikov prijedlog je da se jedrenjak ponudi za obuku i stranim oficirima, među kojima bi bilo mjesta i za crnogorske," piše "Slobodna Dalmacija" pozivajući se na nezvanične izvore iz ureda predsjednika Mesića koji je, prema tvrdnjama tog lista, svom crnogorskom kolegi Filipu Vujanoviću "jasno kazao kako Podgorica ne smije poduzimati samostalne poteze oko konačne sudbine jedrenjaka".

SRBIJI NA KORIŠĆENJE U PROTOKOLARNE SVRHE

Iako Hrvatska za sada zvanično još nigdje nije saopštila da želi da uzme "Jadran", javna je tajna da bi ga Hrvati u svojoj floti radije vidjeli nego sve druge ratne brodove nekadašnje JRM zajedno. Istovremeno, iz Beograda je nedavno stigla potvrda da su nešto slično razmišljali i u vrhu srpske Vlade. "Postojala je ideja o tome da Srbija zadrži 'Jadran' i to bi bilo lijepo za naš imidž, ali nam budžet to ne omogućava, održavanje broda košta

mного", rekao je, pored ostaloga, krajem januara u intervjuu agenciji "Beta" srpski ministar odbrane Dragan Šutanovac.

Inače, crnogorski i srpski predsjednici Filip Vujanović i Boris Tadić u ljeto 2006. potpisali su poseban dokument po kojem će Crna Gora povremeno ustupati "Jadran" na korišćenje Srbiji u protokolarne svrhe.

NA ČIJOJ SU STRANI ARGUMENTI?

U priči oko konačne sudbine starog jedrenjaka svi se pozivaju na storiju o nasleđu i sukcesiji SFRJ, i to svako iz

ugla koji mu najviše odgovara – Srbija priča o tome da je najveći dio gradnje broda svojevremeno plaćen iz sredstava ratne odštete koju je Njemačka trebalo da plati Kraljevini Srbiji nakon Prvog svjetskog rata, Hrvatska tvrdi da je ona najviše među eks-SFRJ republikama decenijama izvajala za zajedničku JRM, a Crna Gora za sada 'mudro čuti' i povremeno se u lokalnim medijima "busa u prsa" pričajući o crnogorskom "Jadranu", iako je upravo ona najmanje ulagala u njega, ali i sve ostale brodove nekadašnje jugoslovenske ratne flote koji su sada, igrom slučajeve, gotovo svi pripali Podgorici.

«Jadran» je trojarbolni jedrenjak tipa barkantina, deplasmana 750 tona, dužine 60 metara preko svega, širine 8,9 i srednjeg gaza 4,05 metara. Glavni jarbol mu je visine 39,1 metar od kobilice, a brod ima ukupno 933 kvadratna metra površine jedara. Brod ima i motor snage 490 konja sa kojim postiže brzinu od 9 čvorova. Svojevrsni kuriozitet je da na obimnoj i komplikovanoj snasti «Jadrana», odnosno jarbolima, križevima i jedrima, ima čak preko 11 kilometara dužine raznovrsnih konopa.

Brod je projektovao jugoslovenski inženjer Josip Škarica, a izgrađen je od čeličnih ploča spojenih zakovicama jer u vrijeme izgradnje «Jadrana» još nije bila poznata tehnologija elektrolučnog zavarivanja metala.

Jedrenjak nosi i 179,5 tona balasta raspoređenog u blizini kobilice radi poboljšanja stabilnosti, a pomorci koji su njime plovili ističu da je riječ o izuzetno sigurnom brodu izvanrednih karakteristika.

U prilog tome govori i podatak da je posljednji veći remont "Jadrana", obavljen u tivatskom Arsenalu u jesen 2004. i zimu 2005. prije puta jedrenjaka za Španiju i Englesku, vrijedan 140.000 eura koji su zajednički platile Srbija i Crna Gora.

OVAKO JE SVE POČELO

Gradnja «broja 669» kako je «Jadran» nazivan u internoj evidenciji svog graditelja, njemačkog brodogradilišta "Stulcken", počela je 1930. godine u Hamburgu, a ostaće zabilježeno da je osminu sredstava, od ukupno 660 hiljada tadašnjih njemačkih rajhs-maraka potrebnih za njegovu izgradnju, obezbijedila dobrovoljnim prilozima građana, tadašnja pomorsko-propagandna organizacija «Jadranska straža», dok je ostatak uložila Ratna mornarica Kraljevine Jugoslavije.

Brod je porinut u more 25.juna 1931, a dovršen i predat naručiocu dvije godine kasnije. «Jadran» je prvi put u domovinu stigao 16.jula 1933. godine u Tivat, gdje mu je

priređen veličanstveni doček u kome su učestvovali gotovo svi ratni brodovi tadašnje RM, čak i hidroavioni.

U godinama pred Drugi svjetski rat, "Jadran" je obavio niz školskih krstarenja služeći za praktičnu obuku pitomaca Mornaričke akademije iz Dubrovnika, a najčulenije je svakako ono najduže putovanje kada je preplovio 11.262 milje, 1938. godine za Sjevernu Ameriku.

Nakon kapitulacije Kraljevine Jugoslavije "Jadran" je zarobila italijanska mornarica, preimenovala ga u «Marko Polo» i koristila za školske svrhe, da bi ga 1943, preuzeli Njemci koji nijesu bili zainteresovani za plovila koja, poput ovog jedrenjaka, nijesu imala borbenu namjenu. Zbog toga je i «Jadran» kraj rata dočekao u ruiniranom stanju, bez većine svoje snage i opreme, služeći kao most na jednom od kanala u Veneciji.

Brod je 1946. dotegljen u tivatski Arsenal, gdje je poslije pune tri godine mukotrpnog rada, temeljno

renoviran i vraćen mu je nekadašnji sjaj i izgled. Nakon toga je jedrenjak nastavio svoju misiju broda za obuku pomorskih oficira sve do danas.

IPAK ZAJEDNIČKI?

Iako do sada nijesu znale na pravi način iskoristiti sav promotivni i kulturnološki potencijal ovog izuzetno vrijednog broda, u dobro upućenim krugovima ovih dana se već spekulira da su crnogorske vlasti spremne da jedrenjak "Jadran" ustupe na korišćenje i Slovencima i Hrvatima i Srbima, kako bi se mladi pomorci iz tih zemalja i dalje obučavali na tom brodu, a zemlje-korisnice međusobno podijelile troškove održavanja. Brod koji je za vrijeme SFRJ na moru izvan matične luke provodio u prosjeku 260 dana godišnje, sada najvećim dijelom godine čami u luci, nepopunjen nižom posadom, a putovanja mu se uglavnom svode na odlaske do rive u Tivtu ili Kotoru kako bi «Jadran» poslužio kao dekor neke privredno-turističke ili zabavne manifestacije.

Rat, vojna intervencija i međunarodno pravo

Piše:
Petar Baucal

RAT je sve do treće decenije dvadesetog vijeka bio dozvoljen po međunarodnom pravu. Svaka nezavisna država imala je pravo da vodi rat i izvodi vojnu intervenciju. Pravo na rat je bio jedan od atributa suverenosti država. Međunarodno pravo je računalo sa ratom kao sa činjenicom.

Između dva svjetska rata, došlo je i do prvog pokušaja pravne zabrane rata. Tako je prvi put u istoriji rat bio pravno zabranjen Brijan–Kelogovim paktom (1928), a države potpisnice tog ugovora odrekle su se prava na rat. To se odnosilo samo na njih, što znači da ovaj ugovor nije obavezivao zemlje koje ga nijesu potpisale, (njega čak nijesu poštovala tri od osam potpisnica, jer su bile agresori u II svjetskom ratu).

Povelja UN, rat i svaki oblik agresije definitivno zabranjuje kao sredstvo za rješavanje međunarodnih sporova i metod nacionalne politike.

Rat, vojna intervencija kao oblik (ili sinonim) agresije, dakle, pravno su zabranjeni i karakterišu se u međunarodnom pravu kao zločin protiv mira. Međunarodna vojna intervencija ima pravni osnov samo ako je zasnovana na Povelji UN (Glava VII). Međunarodna zajednica je ovlašćena da protiv onoga ko sprovodi agresiju primijeni prinudne mjere, putem međunarodne vojne intervencije.

Te mjere pravno ne predstavljaju rat, već zakonitu odbranu međunarodnog mira i bezbjednosti.

Zbog toga je, Poveljom UN predviđeno formiranje Međunarodnih oružanih snaga, koje bi bile nosilac međunarodne vojne intervencije, i zadužene za očuvanje i uspostavljanje (nametanje) mira. Međutim, one nikada u smislu Povelje nijesu uspostavljene kao stalni organ UN, odnosno sistem kolektivne bezbjednosti.

Samo UN imaju pravo na međunarodnu vojnu intervenciju, na osnovu prethodne odluke SB ili Generalne skupštine i samo takva intervencija je pravno osnovana. Međunarodno pravo u svojoj teoriji predviđa nekoliko različitih pravnih osnova za legalnu međunarodnu vojnu intervenciju. Razmotrićemo ih kao teorijske modele, uz konstataciju da mišljenja oko njihove pravne utemeljenosti nijesu usaglašena, i da ih različiti teoretičari različito tumače i ocjenjuju njihovu pravnu valjanost. Već smo naglasili da je Povelja UN jedini akt koji u pojedinim slučajevima daje mogućnost primene "zajedničke međunarodne prinudne akcije", što je u stvari drugo ime za međunarodnu vojnu intervenciju.

Vojna intervencija po odredbama Glave VII čl. 39 Povelje UN

Navedeni član glasi: "Savjet bezbjednosti utvrđuje da li postoji ugrožavanje mira, narušenje mira ili napad i daje preporuke ili odlučuje kakve će se mjere preduzeti u skladu s članovima 41. i 42, da bi se sačuvali ili uspostavili međunarodni mir i bezbjednost."

Postupak Savjeta bezbjednosti na osnovu ovlašćenja i glave VII Povelje, ima za opštu pretpostavku postojanje neke situacije koja znači ugrožavanje mira, narušenje mira ili napad. Iz tumačenja čl. 39, vidi se da samo Savjet bezbjednosti može da utvrdi da li postoje ugrožavanje ili narušenje mira, odnosno da li postoji napad. Iz ovoga je jasno, da Savjet bezbjednosti mora prvo utvrditi postojanje inkriminiranih radnji, pa tek onda dati preporuku ili odlučiti o mjerama iz čl. 41. i 42.

Mjere iz člana 41 su u praksi poznate kao sankcije UN, preduzete po osnovu odluke SB, a mjere iz člana 42 praktično su vojne mjere i predstavljaju međunarodnu vojnu intervenciju. Mjere su u oba slučaja prinudne, a njihova primjena je isključivo u nadležnosti SB UN.

Prilikom utvrđivanja da li postoji "ugrožavanje mira, narušenje mira ili napad" (agresija), SB mora imati u vidu Rezoluciju Generalne skupštine UN 3314 od 14.12.1974, kojom je preciziran pojam agresije.

Vojna intervencija, kao akcija po osnovu "prava na samoodbranu" čl. 51 Povelje

Pod samoodbranom se podrazumijeva "zajednički naziv za sve akcije i mere koje država preduzima – mada one same po sebi mogu biti protivne međunarodnom pravu i predstavljati njegovo vrijeđanje – da bi se odbranila od napadaja neke države ili od napada nekih snaga koje druga država pomaže ili na svom području trpi." (Vladimir Ibler, Rječnik međunarodnog javnog prava, "Informator", Zagreb, 1987, str. 284) Pravo na samoodbranu, podrazumijeva legalizaciju određenih postupaka i aktivnosti, koje su inače Poveljom nedozvoljene, odnosno znače kršenje međunarodnog prava, kao što su: blokade, represije, vojna pomoć, neposredno borbeno angažovanje i slično. Međunarodno pravo poznaje individualno i kolektivno pravo na samoodbranu.

Kolektivno pravo podrazumijeva da se države međusobno udružuju radi zajedničke odbrane i da u tom slučaju pružaju pomoć međusobno, uključujući i vojnu silu. To znači da ta pomoć može da poprimi oblik međunarodne vojne intervencije, ili preventivnu akciju, odnosno akciju odmazde. Međutim, navedenim članom 51. Povelja ograničava pravo na samoodbranu u dvije dimenzije 1) vremenski, što podrazumijeva da se može koristiti dok "SB ne preduzme mjere potrebne za čuvanje međunarodnog mira i bezbjednosti" i 2) sadržinski, što podrazumijeva da zemlje koje koriste "pravo na samoodbranu" neće dovoditi u pitanje ovlašćenja i mjere SB.

Vojna intervencija, kao akcija regionalnih organizacija

Ova intervencija nalazi pravni osnov u čl. 52, glave VIII Povelje, koji u svom prvom stavu glasi: "Ova Povelja ničim ne isključuje postojanje regionalnih sporazuma ili ustanova, čija je svrha bavljenje pitanjima koja se tiču održavanja međunarodnog mira i bezbjednosti i koja su podesna da budu predmet regionalne akcije, pod uslovom da su ti sporazumi i ustanove i njihovo djelovanje u skladu s ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija."

Detaljnije objašnjenje ovog stava nalazi se u narednom članu (53) Povelje gde se kaže: "Savjet bezbjednosti će se, kad tome ima mjesta, koristiti takvim regionalnim sporazumima ili ustanovama, radi sprovođenja prinudne mjere koja se preduzima po njegovom nalogu..." dalje se dodaje "ali bez odobrenja Savjeta bezbjednosti, neće po regionalnim sporazumima, niti preko regionalnih ustanova, biti preduzeta nijedna mjera...". Jasno je da je i u ovom slučaju vrhovni arbitar Savjet bezbjednosti. Povelja, izvorno, daje prioritet regionalnim organizacijama kao mogućim izvršiocima prinudnih akcija i da se one u toj funkciji mogu javiti (za razliku od mirnog rješavanja sporova) samo kao vojni instrument političke akcije koju vode UN, a nipošto kao samostalni nosioci takve akcije.

Piše:
mr SAVO KENTERA

Bušov Vijetnam

KADA je Kolin Powell pred Savjetom bezbjednosti UN-a iznio optužbe na račun Iraka o postojanju oružja za masovno uništenje, nikako nije mogao slutiti da će u stvari upravo tog dana napraviti veoma značajnu prekretnicu u američkoj spoljnoj politici.

Poneseni terorističkim napadima od 11. septembra, ne sluteći šta se sve može još dogoditi ukoliko se krene u rat protiv Iraka, SAD ipak donose odluku da krenu u rat protiv ove zemlje i na taj način dokažu da su i ovog puta u pravu.

Međutim, stvari nijesu krenule baš onim tokom kako su i prvobitno zamišljene.

Oružje za masovno uništenje nikada nije pronađeno, ili makar ne u onoj mjeri koja je bila potrebna da bi se rat u Iraku opravdao. A kakav je sam ishod rata koji se još vodi, i čiji je kraj potpuno neizvjestan, ostaje samo da se vidi, pri čemu treba imati u vidu da su SAD do sada pretrpjele velike gubitke, ne toliko u ljudstvu, koliko u činjenici da su i same svjesne da su ušle u rat iz koga nije tako lako izaći.

Da li je Irak u stvari samo jedna velika repriza Vijetnama? Da li će se ponovo SAD morati povući i ostaviti opustošenu zemlju, bez i najmanje nade za potpuni oporavak? Ova, ali i mnoga druga pitanja u posljednje vrijeme zaokupljaju američku javnost, a jedna su od najznačajnijih tema i svih predsjedničkih kandidata.

Dok na jednoj strani demokrate, Klinton i Obama, govore o tome

kako će u slučaju da budu izabrani za predjednika odmah početi sa povlačenjem trupa iz Iraka, sa druge strane republikanac Mc Cain zagovara princip po kome bi trupe i dalje trebalo da ostanu u Iraku i na taj način doprinose miru u svijetu.

Činjenica je da su i jedni i drugi u pravu. Ukoliko se odmah otpočne sa povlačenjem trupa iz Iraka, moglo bi doći do veoma neugodne situacije, u kojoj bi Irak bio ponovo prepušten raznim terorističkim organizacijama i grupama koje bi uništile sve ono na čemu je rađeno u proteklim godinama. Irak bi veoma lako mogao postati zemlja nalik onoj iz doba Sadama Huseina. Sve ono na čemu je radila američka administracija i

koalicione snage u prethodnom periodu veoma vjerovatno bi bilo narušeno. Domaće bezbjednosne snage još nijesu spremne da u potpunosti samostalno preuzmu kontrolu nad čtavom zemljom, tako da bi svako povlačenje koalicionih snaga proizvelo suprotan efekat od onog koji se želio postići – demokratizacija zemlje!

Sa druge strane, ukoliko se nova američka administracija odluči da zadrži svoje trupe u Iraku, naići će na velike troškove sa kojima će morati da se suoči. Troškovi koji se izdvajaju za odbranu su i u ovom momentu veoma veliki i po mišljenju većine analitičara potpuno nepotrebni, a sve zbog rata u Iraku,

tako da bi dodatna izdvajanja mogla dovesti američku ekonomiju u krizu. Rješenje naravno postoji, i ono je i ovog puta negdje između. Koalicione snage bi trebale da što prije počnu sa povlačenjem iz Iraka, ali po prethodno utvrđenom planu koji ne bi dozvoljavao kreiranje vakuuma i narušavanje postojeće situacije. Glavnokomandujući koalicijonih snaga general David Petraeus u svom izvještaju Kongresu o situaciji u Iraku predlaže da se povlačenje trupa iz Iraka odvija po fazama.

Briga o bezbjednosti zemlje i onih koji žive u njoj i tranzicija odgovornosti sa koalicijonih snaga na iračke snage ključni su segmenti na koje treba obratiti pažnju prilikom povlačenja koalicijonih snaga. Činjenica da je određeni broj trupa već napustio Irak, te da nisu zapaženi bilo kakvi problemi govori o tome kako je i povlačenje većeg broja trupa ili čak svih snaga veoma

moguće ukoliko se dobro isplanira. Očigledno poučeni izvještajem generala Petraeusa, oba predsjednička kandidata demokrata predlažu upravo ovakav vid povlačenja. Mnogi će postaviti pitanje da li je zapravo bilo šta postignuto za sve vrijeme od kada su koalicione snage u Iraku.

Bezbjednosna situacija u Iraku je znatno bolja u odnosu na period prije dolaska koalicijonih snaga. Mnoge teritorije koje su bile pod Al Quaidom sada su vraćene iračkim bezbjednosnim snagama i situacija u njima je u potpunosti drugačija. Niko nije mogao ni pretpostaviti da će se određena područja i njihovo stanovništvo, poput provincije Anbar, okrenuti protiv Al Quaide i njenih pristalica. Takva situacija je bila nešto što niko nije mogao predvidjeti na bilo kojoj strani. Danas ne samo da je provincija Anbar okrenuta demokratskim procesima, već slijedeći njen primjer to isto su uradile i neke druge oblasti u Iraku.

Ono što je veoma bitno jeste da je došlo i do velikog političkog napretka u samoj zemlji. U parlamentu se

donose zakoni, raspravlja se o budžetu, decentralizaciji i sl. Do prije par mjeseci politički kompromis nije bio moguć, a nije se ni raspravljalo o važnim stvarima u samom parlamentu.

Po prvi put u Iraku će se nakon svrgnuća sa vlasti Sadama Huseina, održati i izbori u provincijama. Plan je da se održe do 01. oktobra, iako to u ovom momentu izgleda preambiciozno, ali ne i nemoguće. Radi se naime o izborima na kojima će se pokazati koliku zapravo nadležnost imaju provincije, koje za vrijeme Sadama Huseina nijesu imale gotovo bilo kakvu moć odlučivanja u zemlji. Ovo svakako govori o značajnom napretku koji je postignut na domaćoj političkoj sceni, ali i o distribuciji vlasti na zapostavljene provincije.

Ovakve i slične situacije dovele su do toga da danas većina Iračana (oko 80%) razmišlja o tome da bi Amerikanci trebalo da se vrate kući i

da su već dovoljno uradili za njihovu zemlju, te da sada sami mogu nastaviti brigu o njoj. Oni koji su ipak malo više upućeni u realnost govore o tome kako su koalicione snage već dosta uradile za njihovu zemlju, ali da isto tako moraju ostati još neko vrijeme jer oni još nijesu spremni da u potpunosti preuzmu kontrolu i vladaju zemljom. Ova konstatacija je svakako i mnogo realnija, s obzirom na sve o čemu je ranije bilo riječi.

Na samom kraju možemo zaključiti da povlačenje ili dalji ostanak koalicioničkih snaga u Iraku zavisi od dvije stvari – situacije u samom Iraku i situacije u Vašingtonu.

Predsjednik Buš je bio veoma jasan kada je rekao da se neće ići ispod 130.000 vojnika što je plan do početka 2009. godine. Takođe je veoma bitno ispitati da li je potrebno kontinuirano prisustvo američkih snaga u Iraku.

U svakom slučaju za povlačenje koalicioničkih snaga iz Iraka biće potrebno

najmanje par godina, ukoliko se sve želi uraditi na pravilan način i bez posljedica. Tada, naravno treba razmišljati i o tome šta trupe koje ostanu u Iraku mogu uraditi za tu zemlju. Onog momenta kada se broj trupa spusti ispod nekog minimuma koji je neophodan za ostvarivanje zadataka sadašnje misije, moraju se promijeniti i zadaci, odnosno sama misija. Moraju se takođe promijeniti i ciljevi koji se žele postići jer jednostavno nema dovoljno ljudi koji bi mogli raditi sve ono što se u ovom momentu radi u Iraku.

Da li je rat u Iraku bio opravdan ili nije suviše je rano donositi bilo kakve zaključke. Biće potrebno još dosta vremena dok se situacija u Iraku u potpunosti ne iskristališe. Vrijeme će svakako pokazati ko je bio u pravu i da li su mnogi američki i vojnici koalicioničkih snaga dali svoje živote uzalud, ili ipak zarad nekog višeg cilja.

Guardian

Security

DISKRECIJA • SIGURNOST • EFIKASNOST

Budva, Jadranski put - zgrada BSP, tel/fax: +382 86 456 040
Nikšić, Alekse Backovića br. 105, tel/fax: +382 83 241 001
www.guardiansecuritycg.com e-mail: guardian@cg.yu
mob. tel: 067 301 444, 068 831 111, 069 365 800

United Nations Mission in Liberia
HEADQUARTERS
Inaugurated by
Kofi A. Annan
Secretary-General of the United Nations
In the presence of
Hon. Excellency Ellen Johnson Sirleaf
President of the Republic of Liberia
4 July 2006

Crnogorski mirovnjaci u zemlji otete slobode

Prvih nekoliko nedjelja u misiji djelovali su kao da ste ušli u nekakav vremeplov i kao da Vas je neki zli naučnik poslao nekoliko vjekova unazad, želeći da ispita kako ćete sagledati svijet poslije takvih iskustava. U tom putu kroz vrijeme čovjek se svega nagleda, od moćnih džipova nisan patrol, satelitskih komunikacija, najvećih svjetskih moćnika, pa sve do jadnih i nevoljnih ljudi koji još žive u ple-

menima, dječaka koji su nekada u jednoj ruci držali pušku, a u drugoj mrtvačku glavu, a duboko u svojoj dječijoj duši željeli bi samo da "pikaju" fudbalsku loptu kao Džordž Vea.

Ne morate mnogo tragati za profesorom Bistroumom i njegovom letjelicom da bi vidjeli čuda, sve to danas možete naći u jednoj ranjenoj zemlji.

Naravno, ništa na ovom svijetu nije

vrijedno jedne suze vaše žene ili zagrljaja oca, majke, brata i deteta kada dođete iz zemlje čuda, ali iskustvo koje se ovdje stiče, zaista je neponovljivo, a usput se zaradi i neki dolar.

Tek kada živite i radite sa ljudima različitih nacija, možete sagledati svoje mjesto u svijetu i još jednom, sa ponosom, možemo reći da je naše mjesto daleko ispred mnogih. Dobro došli u Liberiju!

KO SU VOJNI POSMATRAČI

Jednu od suštinskih i najbitnijih uloga u misiji imaju vojni posmatrač. Možda nekome djeluje kao otrcana fraza, ali vojni posmatrač stvarno predstavlja "oči i uši" misije.

Kao ambasadori mira i pomirenja, predstavljajući prvo državu iz koje dolaze, a onda i sebe, vojni posmatrač moraju biti pažljivo odabrani oficiri sa odgovarajućim vještinama, iskustvom, zrelošću, fizički i posebno mentalno spremni za izazove misije. Sa naglaskom na sposobnosti da prepoznaju, prikupе, procijene, analiziraju i precizno i tačno izvјeste pretpostavljene o dešavanjima na terenu. Prema UN propisima, vojni posmatrač moraju posjedovati sve prethodno navedene osobine i vještine. To je njihovo "jedino" oružje, drugog nemaju.

U misiji UNMIL vojni posmatrač su podijeljeni u 4 sektora i 13 timova. Po dolasku u misiju proučavaju se samo specifičnosti vezane za konkretnu misiju na uvodnom treningu (induction training). Vještine kao što su znanje engleskog jezika na nivou normalne komunikacije i vozačke sposobnosti su, po novim propisima UN, prvi uslov za ostanak u misiji. Ne znam da li možete zamisliti osjećaj osramoćenog čovjeka ili mišljenje drugih o nekoj državi, ako poslije samo 2–3 nedjelje vojni posmatrač bude vraćen u zemlju iz koje je došao. Zato odabir kadra u zemlji mora biti na najvišem nivou. Poslije donošenja naredbe o postavljenju u komandu sektora ili neki od timova, vojni posmatrač ima obično 5–7 dana da obavi pripreme (kupi neophodne stvari za boravak u timu, rezerviše mesto u helikopteru ili obezbijedi drugu vrstu prevoza od Monroviје to tima.

Dolaskom u sektor (najviše 6 članova) ili tim (najviše 15 članova), vojni posmatrač dobija određeno zaduženje od vođe sektora/tima kao što je oficir za operativne poslove, oficir za transport, oficir za personalne poslove, oficir za komunikacije, oficir za logistiku, oficir za informisanje itd..

Dužnosti i način rada propisani su operativnim procedurama, tzv. SOP (Standing Operating Procedures).

Vojni posmatrač u svakom trenutku mora dostojno predstavljati svoju zemlju. Možda je nepotrebno navoditi kako oficir jedne Vojske, pogotovo sa dugom i svijetlom tradicijom kakva je naša, treba da izgleda.

RADNI DAN VOJNOG POSMATRAČA

Osim kada je na odobrenom odmoru, vojni posmatrač je obavezan biti na dužnosti svaki dan i spreman za izvršenje zadatka, praktično 24 časa. Naravno, ne treba bukvalno shvatiti da oficir u toku misije nema trenutak slobodnog vremena, ali je istina da sukobi i nepredviđene situacije vrebaju na svakom koraku. Radni dan vojnog posmatrača malo se razlikuje od jednog do drugog tima. Posao posmatrača u komandi sektora je nešto drugačiji, jer članovi sektora nemaju svakodnevne patrole, pa se vrijedi zadržati na aktivnostima koje sprovodi tim vojnih posmatrača. Jutarnji sastanak (morning brief) u prosjeku traje od 20 do 30 minuta. Oficir za operativne poslove i članovi patrole od prethodnog dana daju kratak izvještaj o obavljenoj patroli, eventualnim teškoćama na koje su naišli i predlozima za njihovo otklanjanje. Ostali oficiri tima daju zapažanja u vezi sa patrolom i svojim zaduženjima. U toku sastanka

se članovi tima upoznaju sa karakteristikama patrole za taj dan, mjestima koje treba posjetiti i eventualno ako treba obratiti pažnju na srušene i oštećene mostove, teško prohodne puteve i slično, a kojih je u Liberiji zaista mnogo.

Posmatrači koji odlaze u patrolu obavezno sa sobom nose mapu, GPS, formular sa preciznim pitanjima koja se postavljaju lokalnom stanovništvu (tzv. Patrol Form), VHF i HF radio-stanice (ugrađjene su u vozilu), satelitski telefon, dvogled, zalihe vode i hrane za jedan dan, kao i sve ono što posmatraču može olakšati život u slučaju da se vozilo zaglavi u blatu, da se sruši most ili ako ga zadesi neka druga nevolja. Kao obavezna oprema svakog posmatrača u svim priručnicima se, naravno, navodi i šljem, pancirni prsluk, zastava UN i slično, ali se zbog prirode misije u Liberiji takva oprema ostavlja u skladištu i izdaje samo u slučaju ukazane potrebe. U zoni odgovornosti svakog tima nalazi se veoma mnogo objekata, "napuštenih" rudnika u kojima se ilegalno kopaju dijamanti i zlato, graničnih prelaza, gradova, sela, naselja, čak i grupacije ljudi koje treba obići i posjetiti. Za svaki dan u nedjelji planiraju se obično dvije patrole sa po dva člana, pa ako je maksimalni broj članova tima 15, a uzimajući u obzir činjenicu da su maksimalno 3 člana tima na odobrenom odsustvu, dobija se broj od 3-4 patrole sedmično koje obavlja svaki posmatrač. Naravno, ponekad se dešava da tim ima samo

Mapa Liberije

10-11 članova, pa su onda i patrole češće.

Oprema koja se koristi tokom patrole mora biti savršeno ispravna. Neverovatno je osjećaj kada ostanete u toku noću zaglavljani u blatu, a radio-stanica koju koristite nema domet ili je zbog konfiguracije terena domet ograničen i nemate koga pozvati da vam pomogne.

Tokom patrole obavlja se razgovor sa lokalnim stanovništvom, a po preciznim uputstvima i pitanjima, zapažanja se olovkom unose u formular, a kasnije dorađeni u formi izvještaja elektronskim putem dostavljaju pretpostavljenoj komandi sektora. Provjera veze je obavezna u prosjeku na svakih sat vremena, da bi dežurni oficir imao uvid gdje se

patrola nalazi. To je posebno bitno kod dugih patrole koje mogu trajati i po 14-15 časova i u slučaju oštećenja ili zaglavlivanja vozila i drugih nezgoda, dežurni oficir je dužan poslati drugo vozilo kao is-pomoć. Srećom, u Liberiji, stanovništvo uglavnom nije neprijateljski raspoloženo prema osoblju misije, pa ako se desi neka nezgoda spremni su da u većini slučajeva pomognu.

Poslije odrađene patrole i poslatog izvještaja, odlazi se na zasluženi odmor. Infrastruktura u ostalim gradovima, izuzev Monrovijske, je

uglavnom primitivna i bez glavnih sadržaja (nema izvora čiste pijaće vode, struje, hrana je lošeg kvaliteta itd.), tako da se članovi tima moraju dobro pomučiti da nađu smještaj koji bi odgovarao osnovnim ljudskim potrebama. Uglavnom sve zavisi od kulture i stepena razvoja zemlje iz koje posmatrač dolazi.

Ako posmatrač ima sreće da se nađe u nekom većem gradu ili bar u blizini veće vojne jedinice nekog od kontingenata, postoje sadržaji koji olakšavaju život, poput siromašno opremljenih košarkaških i

grupe oko njih, koji su bez zaposlenja i koji s vremena na vrijeme organizuju proteste, pa policija mora intervenisati.

U sadašnjim uslovima, ukoliko ne dođe do nekog značajnijeg pogoršanja bezbjednosne situacije, veća prijetnja su bolesti. Mogućnosti za razna oboljenja i zaraze ima na svakom koraku. Malaria je najčešća bolest, koju je jedan od pripadnika našeg kontingenta, nažalost, imao

CILJ MISIJE UNMIL

Nakon proglašenja nezavisnosti Crne Gore, odlukom Savjeta bezbjednosti UN Crnoj Gori su dodijeljena dva mjesta u misiji, gdje se trenutno nalaze dva oficira Vojske Crne Gore u svojstvu vojnih posmatrača.

Prva misija Ujedinjenih nacija u Liberiji (UNOMIL) uspostavljena je kao podrška ECOWAS-u i tranzicionoj vladi Liberije u septembru 1993. godine i imala je mandat do septembra 1997. godine. Sadašnja misija (United Nations Mission in Liberia-UNMIL) uspostavljena je na osnovu rezolucije Savjeta bezbjednosti UN, broj 1509 od 19. septembra 2003. godine sa ciljem podrške implementaciji sporazuma o prekidu vatre i mirovnom procesu, zaštite osoblja UN, podrške humanitarnim aktivnostima i zaštite ljudskih prava kao i pomoći u reformi bezbjednosnih struktura, uključujući nacionalnu policiju i formiranje nove vojske. Napominjemo da je ovo jedna od najbrojnih misija UN u svijetu, sa preko 15.000 pripadnika iz više od 48 zemalja.

odbojkaških terena, solidno opremljenih TV sala sa kablovskim programom itd. I pored svih nevolja i neprijetlika koje mogu zateći vojno posmatrača u misiji, ona, naravno, ima i svoje prednosti. Neprocjenjivo iskustvo, usavršavanje engleskog jezika, upoznavanje novih i do tada nepoznatih kultura, običaja, nacija, sticanje novih prijateljstava i mnogo, mnogo drugih prednosti, mogu se dobiti samo u jednoj ovakvoj misiji UN.

NAJVEĆA OPASNOST U MISIJI

Obzirom na to da je lokalno stanovništvo poslije silnih sukoba umorno od neprijateljstava, uglavnom je prijateljski nastrojeno prema UN. Naravno, uvijek postoje određeni problemi, protesti, pa i manji sukobi koje policija UN-a dosta efikasno rješava. Liberijcima, uglavnom, i ne ide u prilog da se sukobljavaju sa UN, jer su mnogi od njih zaposleni kao lokalno osoblje i za liberijski standard imaju relativno visoke plate i dobro žive. Problematični su uglavnom bivši borci i

priliku iskusiti na sopstvenoj koži. Nimalo prijatno!

Pored malarije, tifoidna groznica, žuta groznica i hepatitis su najčešće bolesti. Zemlja je tokom građanskog rata postala prepuna oboljelih od side, a dosta je i HIV pozitivnih. Tokom prošle godine, u graničnim djelovima zemlje, bilo je slučajeva oboljelih od lase groznice, u ovim uslovima smrtonosne bolesti, koju prenose glodari.

Pravovremenim preventivnim mjerama opasnost od nekih od navedenih bolesti, zaista se može svesti na minimum, ali ne možemo zaboraviti da i sreća igra veliku ulogu u svemu ovome.

Pripadnici kontingenta
Vojske Crne Gore

kapetan **Rade Ćurčić**
kapetan **Saša Jovanović**

Piše:
SINIŠA
LUKOVIĆ

Štit flote od vazdušnih napada

NOVOIZGRAĐENI raketni razarač „Daring” D-32 Ratne mornarice Velike Britanije, prvi u seriji novih razarača označenih kao „tip 45”, započeo je seriju probnih vožnji i višemjesečnih testiranja svojih oružnih sistema, prije nego što početkom 2009. godine i formalno ne bude uveden u flotu Njelog kraljevskog visočanstva, britanske kraljice Elizabete II.

Ministarstvo odbrane Velike Britanije naručilo je izgradnju ukupno šest novih razarača klase „Daring” – supermodernih ratnih brodova čiji je primarni zadatak PVO zaštita i odbrana flote od napada

protivbrodskih raketa.

„Daring” je već u podmakloj fazi probnih vožnji i ispitivanja pred isporuku. Drugi po redu razarač iz serije koji je dobio ime „Dauntless”, porinut je u more krajem januara

Alstom, snage 26.800 konja.

Akcioni radijus broda pri ekonomskoj brzini od 19 čvorova iznosi 7 hiljada milja. Brod ima 190 članova posade, iako su smještajni kapaciteti na „Daringu” dovoljni za potrebe

235 ljudi. Brod je projektovan u tzv. stealth tehnologiji kako bi se smanjio njegov radarski odraz koji odgovara nekom malo većem ribarskom brodu.

Ipak, osnova ovog ratnog broda je njegov protivvazdušni raketni sistem (Principal Anti Air Missile System – PAAMS) francusko-italijansko-britanske

proizvodnje, čije je srce novi multifunkcionalni radar „samson”, proizvod „British Aerospace Electronics”.

Ovaj radar, namijenjen osmatranju i kontroli vatre PVO raketa, postavljen je u kupolu na visini od 30 metara nad palubom broda, a toliko je jak da može otkriti, pratiti i uništiti objekat veličine kriket loptice koji leti brzinom tri puta većom od brzine zvuka.

Na prvim probnim vožnjama „Daring” je nadmašio očekivanja – postigao je maksimalnu brzinu od 31,5 čvorova, iako je očekivana bila 29 čvorova. Do te brzine, inače, iz stanja mirovanja „sprintao” je za samo 70 sekundi, a napravio je puni zaokret u krugu prečnika tri dužine broda.

2007, treći po imenu „Diamond” porinut je u novembru prošle godine, a u raznim fazama izgradnje nalaze se još tri broda za koja su već određena i imena – „Dragon”, „Defender” i „Duncan”.

„Daring” je brod od 7.350 tona, dug je 153,2 metra, širok 21,2 a maksimalnom brzinom od 29 čvorova pokreću ga dvije gasne turbine tipa Rolls-Royce – Northrop Grumman – DCN WR-21 snage 28.800 konja i dva porivna elektromotora

F-35C prvi put će poletjeti u julu ove godine, a u operativnu upotrebu će ući do 2014.

Nevidljivi nasljednik F-16

NA SAMOM vrhu liste težišnih zadataka u razvoju oružanih snaga SAD nalazi se intervidovski program JSF (Joint Strike Fighter – Združeni taktički lovac), odnosno razvoj višenamjenskog borbenog aviona za precizne napade na površinske ciljeve.

Na osnovu taktičko-tehničkih karakteristika koje su uskladili Ratno Vazduhoplovstvo (USAF), Ratna mornarica (US Navy) i Korpus mornaričke pješadije (US Marine Corps), radi se na stvaranju sofisticirane borbeno platforme sa minimalnim radarskim odrazom i integrisanom avionikom. Zahtjeva se nadzvučna brzina krstarenja i smještaj naoružanja unutar aviona.

Na konkursu za JSF učestvovala su dva tehnološka demonstratora izrađena 2000. godine – "Boing" X-32 i "Lokid-Martin" X-35. Letovi u bazi Edwards okončani su odlukom Vlade SAD iz oktobra 2001. godine i pobijedila je firma "Lokid-Martin". Odlučeno je da se nastavi sa razvojem aviona X-35, koji je tada preimenovan

u F-35 u skladu sa standardom oznaka za avione u naoružanju OS SAD.

Uslovi konkursa su zadovoljeni izrazitim oblicima aviona za prodore u protivničku PVO – na F-35 posebna pažnja posvećena je vezama krila i nosećih površina i profilu uvodnika vazduha izvedenih bez pokretnih djelova.

Složeni sistem za skraćeno polijetanje i vertikalno slijetanje čini F-35C avionom za podršku marinaca sa desantnih brodova i isturenih i djelimično uređenih baza na čvrstom tlu.

RM SAD traži 480 F-35C sa većim nosećim površinama potrebnim radi poboljšanja karakteristika aviona u upotrebi na nosačima aviona. Zbog razlika u hitnosti potrebe

uvođenja novih aviona u naoružanje, F-35 treba da dođe u jedinice u nekoliko podvarijanti: "blok 1" naoružan samo minimalnim izborom ubojnih sredstava, treba da uđe u sastav mornarskih skvadrona bar godinu dana prije F-35C. Termin uvođenja u naoružanje zavisi od dinamike rješavanja problema viška mase aviona.

Nasljednik F-16 predstavlja privlačan mamac za saveznike Sjedinjenih Država i zato su se oni pridružili u razvojnoj fazi novcem ili znanjem, zavisno od tehnoloških mogućnosti. Zauzvrat će dobiti dio proizvodnje elemenata aviona. Britanci su u poslu od početka i već su garantovali porudžbinu 67 aviona.

Do sada, u JSF klub su se sa privilegovanim statusom učlanili Izrael, Australija, Danska, Holandija, Italija, Kanada, Norveška, Turska i Singapur. Prema procjenama "Lokid-Martina", do 2040. godine biće prodato više od 3.000 primeraka F-35, za oko 200 milijardi dolara. To bi trebalo da bude najunosniji posao u istoriji svjetske industrije.

D.T.

Borbena avion za precizne napade na površinske ciljeve

CRYSIS®

Crysis

Crysis je igra postavljena u 2020. godinu. Tim arheologa na udaljenom pacifičkom ostrvu, zarobljen je od strane sjevernokorejskih trupa, a američke specijalne snage poslone su na ostrvo sa ciljem da pronađu i spasu naučnike.

Obučeni u high-tech nanoodijelo sposobno da pojača vašu snagu, brzinu i izdržljivost, spuštate se padobranom na tropsko ostrvo koje vrvči od inteligentnih neprijatelja i još nečega nepoznatog kako vama tako i sjevernokorejskim snagama.

Što se grafike tiče Crysis izgleda toliko realistično da je skoro nevjerovatno.

Crytek je uspio da postigne vizuelno savršenstvo koje prevazilazi sve do sada viđeno, i nebrojeni su trenuci kada ćete zastati i diviti se onome što vidite.

Ponekad je sve sasvim obično, suncevi zraci i sjenke kroz džunglu, a onda odjednom nešto epohalno, recimo gledate ogromnu vanzemaljsku ratnu mašinu kako maršira prema vama.

DirektX 10 iskorišten je maksimalno, i da biste u potpunosti uživali u resursima igre računar mora biti mnogo iznad prosječne konfiguracije sa posebnim naglaskom na grafičku kartu.

Sve u svemu vrijedi odigrati i uživati.

Radna ljetnja uniforma
Working summer uniform

Radna ženska uniforma
Working female uniform

Službena uniforma pripadnika policije Crne Gore
Official police uniform

Radna zimska uniforma
Working winter uniform

Svečana uniforma pripadnika policije Crne Gore
Parade police uniform

Amblem – oznaka jedinice
Emblems – unit sign

Značka pripadnika policije
Police badge